

Besluit 04/19

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 1 februari 2019

Onderwerp

Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 8 november 2018

Datum

1 februari 2019

Documentnummer

4471444

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

gelezen het voorstel van de Griffier, d.d. 22 januari 2019 - 4461100;

gelet op artikel 45, derde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2017;

besluiten:

vast te stellen de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 8 november 2018.

's-Hertogenbosch, 1 februari 2019
Provinciale Staten van Noord Brabant,

de voorzitter,

de griffier,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. J.A. Deneer (plv.)

Vastgesteld

PS 04/19 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 8 november 2018

Inhoudsopgave	
Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	4
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	7
Bespreekstukken	8
50/18 Statenvoorstel Zienswijze op ontwerpbegroting 2019, de meerjarenraming 2020-2022 en bijstelling begroting 2018 van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Brabant-Noord	8
58/18 Statenvoorstel Uitvoeringsprogramma innovatie High Tech Systemen en Materialen – vervolginvestering fotonica en Brainport Industries Campus	27
59/18 Statenvoorstel Digitalisering t.b.v. transitie gebouwde omgeving	46
52/18 Statenvoorstel Derde wijzigingsverordening Verordening ontgrondingen provincie Noord-Brabant 2008	57
Sluiting	59

Index gesproken personen

Berg, H.F. van den, 44
Brunklous, mw. drs. P.M., 26, 49, 52, 54, 55
Burger Dirven, drs. K.A.J.M., 27, 38, 42
Deneer, J.A., 7
Deryckere, M.N.R.C., 47, 52
Dirken, mw. A.M.W., 8, 22, 23, 26, 46, 47
Hattem, A.W.J.A. van, 8, 9, 10, 15, 18, 19, 20, 25, 26, 46, 47, 48, 51, 52, 54, 57, 58
Heer, drs. ing. C. de, 27, 28, 37
Heijmans, N.G.L., 9, 21, 22, 26
Kort, M.V. de, 32, 38, 43, 44
Kutlu, S., 30, 32, 36, 37, 38, 43, 45
Meel, J. van, 48
Meijer, A.A., 10, 23, 24, 25, 26, 48
Ockers, J.A., 13, 14, 24, 26
Oosterveer, ing. H., 33, 49, 53, 56, 57
Overveld, W.A.A.M. van, 26
Roijackers, mw. H.I., 33, 43, 44
Roks, L.A.G., 20
Sloot, mw. M.A.B. van der, 26
Smeets, drs. M.E.J., 11, 20
Smeulders, S.J.A.H., 26, 48
Surminski, mw. M.J.G.P., 11, 21
Voorzitter, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59
Vreugdenhil, ing. H.J., 12, 13, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 26
Wel, ir. M.C. van der, 26, 34, 39, 40, 41, 42, 50, 53, 55
Willems-Kardol, mw. J.C., 29, 31, 32, 36, 41, 42

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning

J. Deneer, loco-griffier

Agtmaal, ing. J.M.A. van	CDA	Ossendrecht
Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bahar, drs. H.	CDA	Helmond
Bakker, W.J.	PVV	Waalwijk
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Brakel, mw. C.E.P. van	CDA	Veldhoven
Brunklous mw. drs. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Claessens-Vloedgraven, mw. W.	SP	Roosendaal
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Tilburg
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dingemans, mw. F.M.	D66	Moergestel
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Everling, M.J.	SP	Uden
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Vinkel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Jonge, R.A. de	SP	Halsteren
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Knoet-Michels, mw. A.J.H.	PvdA	Vlierden
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Etten-Leur
Kort, M.V. de	PvdA	Vught
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Maas, B.L.M.	PvdA	Netersel
Manders, W.J.	VVD	Gemert
Meel, J. van	SP	Breda
Meeuwis-van Langen, H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Waalwijk
Ockers, J.A.	Lokaal Brabant	Veen
Oosterveer, dr. ing. H.	50PLUS	Waalre
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Overveld, W.A.A.M. van	50PLUS	Oudenbosch
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Portheine, P.	VVD	Riethoven

Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Roks, L.A.G.	PVV	Etten-Leur
Schüller, mw. drs. I.J.W.	VVD	Woudrichem
Sloot, mw. M.A.B. van der	CDA	's-Hertogenbosch
Smeets, drs. M.E.J.	GroenLinks	Oosterhout
Smeulders, S.J.A.H.	PvdA	Helmond
Spapens, M.	SP	Breda
StaaK, W.R. van der	SP	Sint-Oedenrode
Surminski, mw. M.J.G.P.	PvdD	Hoogerheide
Tevkir, drs. mw. G.	D66	Roosendaal
Tinnemans, mw. S.C.	CDA	Duizel
Vreugdenhil, ing. H.J.	ChristenUnie-SGP	Nieuwendijk
Vugt, drs. R.J. van	CDA	Andel
Wel, ir. M.C. van der	PvdD	Rijsbergen
Willems-Kardol, mw. J.C.	PVV	Mierlo

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Donderdag 8 november 2018

Agenda

- I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda**
- II. Bespreekstukken**
 - 50/18 Statenvoorstel Zienswijze op ontwerpbegroting 2019, de meerjarenraming 2020-2022 en bijstelling begroting 2018 van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Brabant-Noord**
 - 58/18 Statenvoorstel Uitvoeringsprogramma innovatie High Tech Systemen en Materialen – vervolginvestering fotonica en Brainport Industries Campus.**
 - 59/18 Statenvoorstel Digitalisering t.b.v. transitie gebouwde omgeving**
 - 52/18 Statenvoorstel Derde wijzigingsverordening Verordening ontgrondingen provincie Noord-Brabant 2008**
- III. Sluiting**

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Donderdag 8 november 2018

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

J. A. Deneer, loco-griffier

Volgens de presentielijst zijn 38 leden aanwezig, te weten:

Altundal mw. Arts, Bakker, Van den Berg, Boon, mw. Brunklus, Burger Dirven, Deryckere, mw. Dirken, Van Gruijthuijsen, Van Hattem, De Heer, Heijmans, mw. De Hoon, Koevoets, De Kort, Kouthoofd, Kutlu, Maas, Manders, Van Meel, Meijer, Ockers, Oosterveer, mw. Otters-Bruijnen, Van Overveld, Panhuizen, mw. Roijackers, Roks, mw. Van der Sloop, Smeets, Smeulders, Spapens, Van der Staak, mw. Surminski, Vreugdenhil, Van der Wel, mw. Willems-Kardol.

Afwezig: Van Agtmaal, Bahar, mw. Van Brakel, mw. Claessens-Vloedgraven, mw. Dingemans, mw. Van Diemen-Vereijken, Everling, Hageman, De Jonge, mw. Van der Kammen, mw. Knoet-Michels, mw. Meeuwis-van Langen, Porthoine, mw. Schüller, mw. Tevkir, mw. Tinnemans, Van Vugt.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 19.00 uur

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik wil de vergadering openen met het gebruikelijke moment van stilte. Ik verzoek u daarbij te gaan staan.

Er wordt een moment van stilte in acht genomen.

De **voorzitter**: Ik dank u. Ik wil de griffier vragen mededeling te doen van de binnengekomen berichten van verhindering.

De **loco-griffier**: Bericht van verhindering van mevrouw Dingemans en mevrouw Van Diemen. Voor de rest is een aantal andere Statenleden niet aanwezig. Dat houden we keurig netjes bij op de presentielijst en dat verwerken we ook op die manier in de notulen.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Ik heet u zeer van harte welkom. Dat geldt ook voor de bezoekers op de publieke tribune en degenen die via het internet deze vergadering volgen. Zoals u weet is deze vergadering vanavond gepland omdat wij op het oorspronkelijke tijdstip Driek van Griensven hebben begraven, herdacht. En morgenochtend zal dat ook hier in deze Statenzaal in het bijzijn van zijn familie gebeuren, de herdenking van ons lid Driek van Griensven. Er is een condoleanceregister ingericht bij de Statenlounge. U kunt daar vanavond en ook morgen de hele dag nog uw deelneming betuigen.

Dan stel ik nu aan de orde de agenda. Ik meld u dat op verzoek van het presidium er vanavond een experiment is inzake de moties en amendementen. Die komen vandaag louter elektronisch, digitaal beschikbaar, worden geplaatst onder de Statendag van 8-11-18, agendapunt 3, ingediende moties en amendementen. Ik wijs erop dat het een eenmalig experiment is dat op verzoek van het presidium vanavond plaatsvindt. En morgen hanteren we dan weer de gebruikelijke werkwijze met de papieren exemplaren. Ik zie dat de heer Van Hattem het woord vraagt. Aan hem het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Zoals zojuist al aangekondigd in de procedurevergadering wil ik hier toch een punt van orde over maken. Als PVV-fractie zijn wij tegen dit experiment, om verschillende redenen. Wij hebben een proces hier ingericht waarbij moties en amendementen op papier worden uitgedeeld, waarbij iedereen zelf er kennis van kan nemen. Wij hebben een apparaat met bodes en dergelijke. Om nu zo maar even met een experiment hiervan af te wijken vinden we niet acceptabel en niet doordacht en daarom zouden we willen voorstellen om van dit experiment af te zien en gewoon de moties gewoon keurig, zoals we gewend zijn, op papier uit te reiken.

De **voorzitter**: Ik dank u. Uw voorstel is helder. Wil iemand het woord voeren over het voorstel van de PVV-fractie? Niemand. Nee? Dan breng ik dat voorstel in stemming. Ik formuleer het maar even zo dat we afzien van het experiment. Dat is het voorstel van de PVV ... Excuus. Nee? Niet het woord? Nee. Dan wil ik dat in stemming brengen. Dus de dictie van het voorstel is even: wij zien af van het houden van het experiment. Wie is daarvoor?

De fractie van de PVV. Wie is daartegen? Alle andere fracties. Wenst zich iemand te onthouden? Dat is niet het geval. Dan is het ordevoorstel verworpen en gaan wij het experiment, zoals in het presidium besproken en voorgesteld ...

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Dan wil ik een tweede ordevoorstel doen.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem. Gaat uw gang.

De heer **Van Hattem** (PVV): En dat is dat onze fractie in ieder geval wel de moties en amendementen op papier wenst te ontvangen.

De **voorzitter**: Ik wijs even terug naar de welwillende houding die op dat punt reeds bestond in de procedurevergadering. Ik weet niet of we dit echt in stemming moeten brengen of dat we u welwillend tegemoet zullen treden. Zullen we dat doen? Ja. Wij treden u welwillend tegemoet, dat wil zeggen met papier.

Dan gaan we nu aan de vergadering beginnen.

Bespreekstukken

50/18 Statenvoorstel Zienswijze op ontwerpbegroting 2019, de meerjarenraming 2020-2022 en bijstelling begroting 2018 van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Brabant-Noord

De **voorzitter**: En dan zijn we meteen bij de bespreking van de zienswijze op Ontwerpbegroting 2019, de Meerjarenraming 2020-2022 en de bijgestelde Begroting 2018 van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Brabant-Noord. De fractie van de VVD heeft als eerste het woord, mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank je wel. Voorzitter. Het is een beetje vreemd om hier vanavond te staan om deze stukken te bespreken. En niet alleen omdat het donderdagavond is, wat op zich al ongebruikelijk is. Maar dat is ook omdat we het hebben over een zienswijze op een begroting voor 2018. Met nog krap anderhalve maand 2018 voor ons voelt dat voor ons toch vooral als mosterd na de maaltijd. Want wat we vanavond als VVD-fractie of zelfs als hele Staten van deze begroting vinden, het werk is toch grotendeels al uitgevoerd. En heel eerlijk, of wij het nu eens zijn met het feit dat de spelregels halverwege de wedstrijd

veranderd zijn doordat het uurtarief achteraf met 10 euro wordt verhoogd, er gaat aan dat bedrag weinig meer veranderen. Want in de gemeenschappelijke regeling is opgenomen dat het AB bij het vaststellen van de jaarrekening het ontstane tekort naar rato van de bestede uren mag verhalen op alle deelnemers. We voeren wat dat betreft, zoals een fractiegenoot van ons het mooi verwoordde, vanavond een soort rituele dans met elkaar uit, waarna er in de praktijk feitelijk niets meer gaat veranderen. Als het hier ging om een normaal bedrijf waar we als provincie zaken mee doen, dan zou je je toch eens af gaan vragen of je die relatie wel moest voortzetten. De realiteit is echter dat we verplicht verbonden zijn aan de omgevingsdiensten en dat vinden wij als VVD-fractie helemaal niet erg zolang we ook het gevoel hebben dat die diensten niet alleen kwalitatief doen waarvoor ze in het leven zijn geroepen, maar ook een efficiënte bedrijfsvoering hebben en zichtbaar in control zijn. En de geschiedenis die voorafgegaan is aan de begroting van deze dienst, maar ook een eerdere begroting bij een andere dienst geven onze fractie nog niet altijd dat comfortabele gevoel.

Voorzitter. De VVD maakt zich geen enkele illusie dat er in de praktijk iets gaat veranderen door het indienen van een zienswijze op een begroting voor een jaar dat eigenlijk bijna om is. Maar we zullen wel instemmen met de zienswijze, omdat er ook een signaal van uitgaat. En datzelfde geldt voor de zienswijze die u voorstelt voor de Begroting 2019 en verder. Ten aanzien van die laatstgenoemde, die meerjarenbegroting, hebben we wel een enkele opmerking en vraag aan de gedeputeerde. Met nogmaals een verhoging van het uurtarief van 5 euro voldoet de ODBN zeker niet aan het budgettaire kader dat er lag vanuit de provincie. Maar het goede nieuws is dat het jaar 2019 nog moet beginnen. En de VVD-fractie vraagt de gedeputeerde dan ook om een toezegging. Namelijk een toezegging dat hij in zijn rol als AB-lid van de ODBN scherp toezicht zal houden op de uitvoering van het verbeterplan van deze dienst. En dat hij daarnaast vanuit dezelfde rol als AB-lid bij alle drie de Brabantse omgevingsdiensten bestuurlijk draagvlak gaat creëren voor effectievere en efficiëntere, slimmere al dan niet digitale werkwijzen, zoals het risicogestuurde handhaven waar we het een paar weken geleden met elkaar over hadden. En het zou mooi zijn als een andere werkwijze er op termijn toe zou kunnen leiden dat er minder kosten hoeven worden gemaakt dan nu nog steeds wordt ingeschat. En als VVD-fractie snappen wij dat het nu nog te vroeg is om daar uitspraken over te doen, maar wij blijven graag op de hoogte van de vorderingen die op dat gebied worden geboekt. En we zouden het niet erg vinden als we ook daarover een toezegging van de gedeputeerde mochten krijgen. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dirken voor haar bijdrage. Dan is nu de heer Heijmans van de SP-fractie.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, als u het goed vindt even kort van mijn plaats. Het gaat slechts om één opmerking, want voor een groot deel kan ik me aansluiten bij de woorden van de VVD. Ik wil van de gedeputeerde weten ten aanzien van paragraaf 4.1, beperkte mogelijkheden om de uitgaven te sturen. Dat zijn mogelijkheden, maar is de gedeputeerde bereid ook daar daadwerkelijk gebruik van te maken, van die sturingsmogelijkheden, waarbij het gaat om het opdrachtvolume en dergelijke?

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijmans. Van Hattem. Van de fractie van de PVV dan nu.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Nu alsnog voor het vaststellen van de begroting van zowel 2018 als 2019 de vertraagde Jaarrekening 2017 opgeleverd is, heb ik daar nog even vluchtig kennis van kunnen nemen vandaag. Daarover de eerste vraag aan de gedeputeerde. De accountant merkt op dat het financieel afsluitproces bij de Omgevingsdienst Brabant-Noord ontoereikend is. Welke concrete inspanningen mogen we van de gedeputeerde als provinciaal vertegenwoordiger bij de Omgevingsdienst Brabant-Noord verwachten om te zorgen dat het financieel afsluitproces en heel de P&C-

cyclus - waar dus ook deze begrotingen deel van uitmaken - bij de ODBN, verbetert, zodat wij ook als Staten vanuit onze toezichhoudende rol tijdig en volledig over deze stukken kunnen beschikken?

Dan over de zienswijze in het Statenvoorstel. Hierin wordt gesteld dat de ODBN-begroting voldoet aan de normen voor inverdieneffecten of extra uitgaven. Die passage doet suggereren dat er sprake zou zijn van inverdieneffecten, maar deze heb ik niet kunnen ontdekken, integendeel. Tot nu toe is het niet realiseren van inverdieneffecten altijd toegeschreven aan de aanloopfase van de omgevingsdiensten, maar nu we al enkele jaren op weg zijn is in de voorliggende meerjarenraming nog steeds geen sprake van inverdieneffecten. Kan de gedeputeerde aangeven of deze nu met het meerjarenplan wel eens gerealiseerd kunnen gaan worden?

Ondertussen wordt er voor 1,8 miljoen euro aan aanvullende kosten uitgetrokken voor het meerjarenontwikkelplan. Voor een groot deel zal het ingezet gaan worden aan externe inhuur. De vraag is waar al die externe inhuur voor ingezet gaat worden. In de begroting is namelijk sprake van intensivering van VTH-taken voor energie voor de invulling van de lokale, regionale en provinciale klimaatdoelen. Hiervoor wil men kennis en capaciteit door ontwikkelen. Ook in de gewijzigde Begroting 2018 is al personeel vrijgemaakt en opgeleid op het onderdeel energie vanwege de afspraken in het Energieakkoord. Ook al gaat het hier om verzoektaken, deze klimaatcultus heeft wel invloed op de bedrijfsvoering en de organisatieontwikkeling.

Wat de PVV betreft gaat de ODBN geen inspanningen leveren om de klimaatdoelen te halen, maar vooral om de eigen broek op te houden zonder steeds hogere kosten te moeten maken. Want tegenover het verhogen van tarieven zou, om tot kostendekkendheid te kunnen komen, ook het behalen van bezuinigingen op de bedrijfsvoering moeten staan. En die zien we veel te weinig. Zo gaan de huisvestingskosten niet omlaag, maar juist omhoog. Kan de gedeputeerde concreet aangeven in hoeverre de investeringen in het meerjarenontwikkelingsplan uiteindelijk moeten leiden tot lagere bedrijfsvoeringskosten?

Tot slot nog een opmerking over het onderdeel ondermijnende milieucriminaliteit. Hierover wordt in zowel de gewijzigde begroting van 2018 als de begroting van 2019 gesteld: "samenwerking met politie en OM kan nog sterk verbeterd worden." Letterlijk citaat. Waarom is hier niet met de hoogste prioriteit werk van gemaakt terwijl we struikelen over de drugsafvaldumpingen? Kan de gedeputeerde aangeven waarom hij als bestuurder van de ODBN niet veel meer prioriteit hieraan heeft gegeven? Graag een reactie van de gedeputeerde.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van Hattem** (PVV): Uiteraard. En deelt de gedeputeerde de mening van de PVV-fractie dat in plaats van forse investeringen in externe inhuur en/of klimaat- en energiec capaciteit er met spoed ingezet moet worden op meer boa-capaciteit bij Samen Sterk in het Buitengebied of Samen Sterk in Brabant, zoals het tegenwoordig heeft?

Tot zo ver in eerste termijn. En afhankelijk van de reactie van het college overweeg ik eventuele amendementen op de zienswijze in tweede termijn.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. Dan is nu de fractie van D66 aan de beurt. De heer Meijer heeft het woord.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Aan de orde zijn de herziene Begroting 2018 en de Ontwerpbegroting 2019 van de Omgevingsdienst Brabant-Noord. In beide begrotingen treffen we een behoorlijke kostenstijging aan voor de deelnemers, vooral door de hogere uurtarieven. Die tarieven stijgen met 18% in twee jaar tijd. Dat is nogal een forse verhoging, maar wel een stijging die de

uurtarieven in lijn brengt met de andere omgevingsdiensten en zorgt dat deze omgevingsdienst een gezondere onderneming wordt. En dat is hard nodig, want met de komst van de Omgevingswet, de VTH-taken die voortvloeien uit de nieuwe Wet natuurbescherming en met de versterking van het SSIB-programma, heeft deze omgevingsdienst stevige uitdagingen voor de toekomst. Het is in het belang van alle deelnemende gemeenten en de provincie dat de omgevingsdienst deze uitdagingen aankan. En daarom ondersteunt D66 het voorstel voor de tariefsverhoging en het structureel verwerken van de kostenstijging vanaf 2019 in de provinciale begroting.

In april dit jaar zijn Provinciale Staten door de directeur van de omgevingsdienst persoonlijk geïnformeerd over de financiële tekorten. Op 5 oktober kregen we ook een ambtelijke toelichting. Wij waarderen de open en eerlijke communicatie in de beide bijeenkomsten. Het feit dat er sinds de nieuwe samenstelling van het algemeen en dagelijks bestuur meer aandacht is voor de belangen van de dienst dan voor de individuele belangen van de deelnemers stemt ons dan ook positief over de toekomst. Onlangs bespraken wij in een themabijeenkomst het rapport 'De staat van het mandaat' over de kosteneffectiviteit en kwaliteit van de omgevingsdiensten. Het rapport noemt vier routes die gemeenten, provincie en omgevingsdiensten kunnen gebruiken om samen de kosteneffectiviteit verder te verbeteren. Gedeputeerde Van den Hout heeft toegezegd dat hij zijn best gaat doen in het bestuur om te zorgen dat er ten minste één route wordt gekozen. Als een echte bruggenbouwer die door beïnvloeding en verbinding alle neuzen dezelfde kant op krijgt en werkt aan vergroting van het onderling vertrouwen. Dat is de bruggenbouwer zoals D66 deze gedeputeerde graag ziet, zodat de ODBN kan toewerken naar een structureel gezonde organisatie. Dat is in het belang van de medewerkers, de deelnemers en ten slotte ook alle Brabanders.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Meijer. De fractie van de Partij van de Arbeid, de heer Smeulders. Ziet af van het woord. De fractie van GroenLinks, de heer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Ja, voorzitter, al vijf jaar houd ik me bezig met de omgevingsdiensten, rondetafels. En telkens komen weer begrotingen en budgetten terug bij dit onderwerp, terwijl we het eigenlijk willen hebben over de kwaliteit van de dienstverlening. Als we kijken naar de zienswijzen zijn GS kritisch ten aanzien van een aantal zaken: budgettair kader, bestuurlijke kaders, verplichte kengetallen, kengetallen die ontbreken. En ik ben het dan ook eens met de fractie van de VVD dat we nu iets gaan zeggen over een begroting uit 2018, de meerjarenraming, dus dat is inderdaad mosterd na de maaltijd.

Bij het ontstaan van de omgevingsdiensten is er onvoldoende geïnvesteerd in personeel en de organisatieontwikkeling. En toch zie ik hier bij de meerjarenraming 900.000 euro toegevoegd worden aan de reserves, worden dus gemuteerd in de reserves in twee jaar. In hoeverre is het dan mogelijk om nog de dienst door te ontwikkelen als je flink moet bezuinigen en aan de andere kant de tarieven nog moet verhogen? Ik zou graag van de gedeputeerde willen weten hoe die organisatieontwikkeling verder gaat en in hoeverre is deze omgevingsdienst een beetje toekomstproof?

In het verleden hebben we het gehad over een auto op vierkante wielen. Ik ga ervan uit dat de wielen nu een beetje ronder worden en dat de dienst een beetje gaat rijden. Het zijn geen ondernemingen, niet op profit uit, maar bedrijven die aan de overheid zijn gelieerd.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeets voor zijn bijdrage. De fractie van 50PLUS, de heer Oosterveer. Ziet af van het woord. Mevrouw Surminski, Partij voor de Dieren dan nu in de rij van de zijde van uw Staten. Aan haar het woord.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Dank u wel. Voorzitter. Soms zit het mee, soms zit het tegen. En soms moet je, zoals dat tegenwoordig heet, een meloen doorslikken. Maar als dat voor de goede zaak is, nou ja, dan moet dat maar. We hebben inmiddels ruim de tijd gehad om te wennen aan de gedachte dat er bij de

ODBN een fors probleem lag en dat er nou serieus iets moet veranderen. De tarieven bleken niet kostendekkend en worden dus verhoogd tot een niveau dat meer overeenkomt met die van de andere omgevingsdiensten. Het is acceptabel. Maar niet kostendekkend, dat kan zowel betekenen dat de inkomsten te laag zijn als dat de uitgaven te hoog zijn. De vraag blijft dus, los van de feitelijke tariefstelling, of er nog meer factoren zijn die wijzen op inefficiënte bedrijfsvoering. Daarbij is al eerder gevraagd, bijvoorbeeld naar de huisvesting.

We vragen de gedeputeerde dan ook om zich maximaal in te zetten voor een gezonde en efficiënte bedrijfsvoering in dezen. De aanpassing in de begroting leidt tot meer kosten voor de provincie, maar dit kan worden gedekt uit de meevaller bij de OMWB en uit de reeds gevormde voorziening. We accepteren dat, want zoals u zelf opmerkt: een gezonde omgevingsdienst is voor de provincie van groot belang.

Wat wel opvalt is dat de stijging van de totale kosten voor de basistaken en de verzoektaken procentueel hoger is dan de stijging van de bijdrage van de provincie Noord-Brabant. En ook de tariefstijging is procentueel hoger dan de verhoging van de begrote bijdrage van de provincie. Moet ik hieruit concluderen dat de uitgezette werkprogramma's minder worden? Gaat u korten op de verzoektaken en de basistaken?

Voorzitter. Wij gaan akkoord met de voorliggende begrotingsaanpassing. Het is niet leuk, maar voor een goede omgevingsdienst is het nu eenmaal van belang dat het goed gefinancierd wordt. Daarbij gaan we dus akkoord.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Surminski voor haar bijdrage. De fractie ChristenUnie-SGP, de heer Vreugdenhil, dan nu.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Met meloenen hebben we ervaring en op een gegeven moment komt er iets goeds uit. En misschien is dat ook wel met het dossier van VTH en de omgevingsdiensten. Want we kunnen een spelletje doen 'wie zegt het mooiste', maar inderdaad, we stellen hier inderdaad in november een zienswijze op de herziene Begroting 2018 vast op basis van jaartekorten van 2017 met een doorwerking naar 2019, waarvan de gevolgen voor de eigen provinciale begroting pas doorgevoerd kunnen worden in december, terwijl we morgen de begrotingsbehandeling hebben. Omdat de stukken er nog niet zijn, maar in dit besluit zeggen we alvast wel dingen waarvan we gaan aannemen dat het dan straks zo zal zijn. Voorzitter. Volgens mij is dit een zienswijze, een besluit, waar niks mee gaat gebeuren en waar we ook niks mee kunnen.

Voorzitter. Maar waar ik wel op in wil gaan is de zienswijze 2019. Want het doel van deze bijeenkomst is om het dagelijks bestuur in positie te brengen om de ontwerpbegroting te verbeteren voor de provincie als deelnemer. En juist in de ontwerpbegroting van de Omgevingsdienst Brabant-Noord zit een ontzettend belangrijk dossier en dat is de Wet natuurbescherming. Een dossier met enorme gevolgen en ook enorm veel kosten. Voorzitter. En als ik uw stuk dan lees, dan neemt u een hypotheek op het dossier. Want u zegt dat u met het dossier VTH een verlaging van het beroep op de algemene middelen weet te realiseren en dat de kosten van de natuurtoets VVGB doorbelast worden aan de gemeenten. Dat gaat een structureel voordeel op dit dossier opleveren. Voorzitter. Daar heb ik wel een aantal vragen bij. Want is het nu niet net het probleem dat gemeenten de natuurtoets niet aanhaken bij een vergunning, waardoor er geen VVGB's aangevraagd worden en waardoor uiteindelijk bij het afgeven van de vergunning er niet meer getalmd wordt of dan, op dat moment, een natuurtoets toegevoegd? En is dat niet het probleem waardoor er op dit moment zoveel inrichtingen in werking zijn waar geen vergunning voor is? En dat probleem werd alleen nog maar helderder toen uw eigen rapport, uw eigen steekproef, kwam. Eerst in 2016, dat 30% van de bedrijven in Brabant, niet agrarisch, geen vergunning heeft. Dat er nu het rapport ligt dat 38% van de bedrijven onderzocht van de 93 bedrijven geen vergunning heeft. En dan kom ik op een financieel debacle wat volgens mij ons voor ogen staat. Want, voorzitter, als we dat doortrekken naar heel Brabant,

dan hebben we hier een gigantisch probleem van een groot aantal niet-agrarische bedrijven, die geen juiste natuurbeschermingswetvergunning hebben en die op dit moment ook niet kunnen krijgen. Even uw eigen rekensommetje. Steekproef 93 bedrijven, 38% geen vergunning is 35. Dat betekent dus dat 35 bedrijven ook daadwerkelijk aan de Nb-wetvergunning moeten voldoen. Uiteindelijk hebben er 22 een aanvraag gedaan en heeft u er 7 kunnen verlenen. Deze 7 zijn niet toegekend, omdat het ook niet vastgelegd is. Maar dat betekent dus - en ga ik er maar even van uit dat we op dit moment 28 handhavingszaken hebben lopen tegen allerlei bedrijven waar u verplicht, omdat u er kennis van heeft, tegen moet optreden. Waar wij als provincie bevoegd gezag van zijn. En dit is nog maar het topje van de ijsberg, voorzitter. En dit topje van de ijsberg komt omdat de provincie geen toezicht heeft gehouden op gemeenten of ze ook daadwerkelijk de natuurtoets uitgevoerd hebben en daarmee een VVGB aangevraagd hebben. U zegt in uw stukken: we gaan hier zelfs geld op verdienen. En uiteindelijk gaan we straks met een enorme kostenpost, juist op dit dossier, komen. En dan kom ik tot de kernvraag voor de Begroting 2019. Is de omgevingsdienst toegerust om straks al die handhavingszaken te gaan doen? Is de omgevingsdienst toegerust om al die trajecten van vergunningverlening, die straks ingezet moeten worden vanuit de inventarisatie die u zelf doet, ook daadwerkelijk uit te voeren? Heeft u de kosten daarvan meegenomen in de Begroting 2019? En kunt u ons inzicht geven wat één handhavingstraject voor een bedrijf aan kosten oplevert voor de provincie als bevoegd gezag? En hoe we dat gaan betalen binnen deze begroting die hier ligt? Voorzitter. Ik wil aan de Staten vragen om op dit dossier echt de scherpste op te gaan zoeken. En volgens mij moeten we niet meer afgaan op de signalen en de gegevens die we van het college krijgen. En ik wil hier de oproep doen om zelf onze verantwoordelijkheid te nemen om eens een onderzoek te gaan doen naar de uitwerking van de natuurtoets, de uitwerking van de Wet natuurbescherming.

De **voorzitter**: Wilt u gaan afronden?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ik rond af, voorzitter. En hoe we dat kunnen verbeteren in het belang van de Omgevingsdienst Brabant-Noord, in het belang van Brabant en om ook tot een goede en zorgvuldige financiële vertaling naar de toekomst te kunnen geven.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. De heer Ockers, Lokaal Brabant, dan nu.

De heer **Ockers** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer de voorzitter. Dat er meer controle moet komen op de bedrijfsvoering van de omgevingsdienst is het intrappen van een open deur, lijkt mij. De omgevingsdienst verricht goed werk en verdient steun. Kritiek is dan ook bedoeld ter voorkoming van opnieuw tegenvallers en mag gezien worden als steun. En als de VVD dat wil benoemen als een rituele dans, dan dans ik graag mee.

Naar aanleiding van de gepresenteerde Jaarnota 2016 zei de bestuursvoorzitter van de omgevingsdienst destijds dat kwantitatieve tegenvallers tot het verleden zouden gaan behoren en het verlies - en ik ga even terug naar 2016 - zou binnen de organisatie kunnen worden opgevangen. De praktijk lijkt nu anders te zijn, zo moeten we constateren. Ik sluit graag aan op de schriftelijke vragen destijds van de ChristenUnie-SGP over differentiatie in de functionele tarieven en constateer dat het gemiddelde uurtarief, dat leidend is voor de begroting, ter hoogte zit van niveau 10. En op dat niveau werken beleidsmakers en vergunningverleners, als ik goed ben geïnformeerd. Er zitten daar nog slechts drie niveaus boven. Of het moet zijn dat er een nog hogere schaal is, waarvan ik niet op de hoogte ben. De werkgeverslasten van een gemiddelde boa zijn nog geen 30 euro. Dat is 27 euro minder dan het goedkoopste uurtarief dat de omgevingsdienst hanteert voor haar declarabele uren. En logisch, want overheadkosten moeten ook worden gedekt. En die overhead, wat geen direct declarabele kosten zijn, bedroeg aanvankelijk 22,65%

van de totale formatie. Inmiddels in de bijgestelde begroting 22%. 153 fte moesten het verdienen voor de 198. Inmiddels zijn het er 175 die het moeten verdienen voor de 225. En bovendien komt er nog bij dat 1350 declarabele uren een norm schijnt te zijn en een groot ziekteverzuim kan die verhoudingen binnen de tariefstelling nog verder negatief beïnvloeden. En Lokaal Brabant vraagt zich af wat er gebeurt onder andere met de uren binnen fte die dus niet declarabel zijn, 500 uren ongeveer per fte. Kennelijk is ook het personeelsbestand niet op orde. Een noodzakelijke inhuur van meer dan 30% is ongehoord. En natuurlijk is het verstandig om een flexibele schil te hanteren voor een organisatie zoals de omgevingsdienst, maar 30% is veel te veel, werkt onvoorspelbaar kostenverhogend. En neem daarbij nog het torenhoge ziekteverzuim en je hebt een geweldig financieel probleem. Hoe wordt dat aangepakt? Wie wordt erop afgerekend als die volgend jaar weer zo hoog is? Kan de gedeputeerde aangeven of het ziekteverzuim inmiddels ook daadwerkelijk al is teruggedrongen?

De aangepaste begroting is beter doordacht, maar nog steeds gebaseerd op een nagenoeg identieke overhead. Onder 3.7 in de begroting komt aan de orde dat die 1350 uren, een declarabele norm, niet gerealiseerd kunnen worden. Dat wordt dan nu opgelost door uren, welke specifiek een relatie hebben met het primaire proces, aan de deelnemende gemeenten separaat in rekening te brengen. Lokaal Brabant ziet hier discussies ontstaan over die specifieke relatie en vraagt zich tevens af wat er dan gedaan zou kunnen worden om die declarabele uren per fte omhoog te krijgen.

Voorzitter. Ten behoeve van de nodige maatregelen allerlei reserves leeghalen is een oplossing voor de korte termijn. Maar die reserves, wachtgeldverplichtingen, overdracht stortplaatsen, zijn toch ooit ingesteld met het oog op toekomstige lasten?

De **voorzitter**: Wilt u gaan afronden?

De heer **Ockers** (Lokaal Brabant): Kan de gedeputeerde aangeven hoe dat moet worden gezien en hoe dat vervolgens weer opgelost wordt als daardoor hiaten ontstaan?

Nog even een onderdeel voor de ICT. Het probleem met de gegevensbeveiliging is een hoog risico. Kan de gedeputeerde ons verzekeren dat er hier geen risico's worden gelopen en dat dit op tijd onder controle is?

Resumerend. Problemen uit het verleden moeten nu worden opgelost door een flinke financiële bijdrage van de provincie en deelnemende gemeenten, lees inwoners. Kan de gedeputeerde concreet aangeven welke acties ondernomen gaan worden om deze problemen structureel op te lossen en niet achteraf via tariefaanpassingen? En welke garanties zijn er dat uurtarieven nu wel kostendekkend zijn, want papier is nu eenmaal geduldig?

De **voorzitter**: Ik dank u voor uw bijdrage. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik kan het met iedereen eens zijn die het heeft over mosterd na de maaltijd om het nu nog, half november, te hebben over de begroting van het afgelopen jaar. U weet ook waar het aan ligt: de financiële problemen zelf hebben aanleiding gegeven tot het achterwege blijven van de jaarrekening met een goedkeuring van de accountant. Dat heeft geleid tot terecht ondertoezichtstelling van Binnenlandse Zaken. Dat is ook goed, dat werkt ook disciplinerend naar de dienst. Maar dat heeft wel gevolgen voor het gereedkomen van de stukken waar we het nu over hebben. En dat dat ruim te laat is hebben we met zijn allen terecht geconstateerd. En dat is ook bij de dienst wel aangekomen. Dus in die zin kan ik helemaal met u meevoelen.

Waar ik ook kan meelevens, is dat het ingewikkeld is onderscheid maken tussen een debat over uw zienswijze op de begroting en doen alsof we hier de begroting van de dienst behandelen. Want dat doen we niet, dat doen we in het algemeen bestuur van die dienst.

Ten slotte wil ik u nog voor een aantal zaken – waarop ik zal terugkomen wanneer dat aan de orde is – verwijzen naar de themavergadering van 7 december, waar we het inhoudelijk gaan hebben over de Natuurbeschermingswet en de uitvoering en toetsing daarvan.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. De gedeputeerde die geeft nu aan alsof het een gegeven is van ja, het is nu eenmaal laat aangekomen en hij voelt met de Staten mee dat dat vervelend is. Maar ik heb de gedeputeerde gevraagd: wat gaat hij nu concreet doen om de bevindingen van de accountant bij het jaarverslag ter harte te nemen om te zorgen dat zulk soort planning-en-controlstukken gewoon wel tijdig op tafel komen te liggen? Want hij is bestuurder, dagelijks bestuurder bij de omgevingsdienst, algemeen bestuur. Welke inzet mogen we concreet van de gedeputeerde op dit punt verwachten?

De **voorzitter**: Uw vraag is helder.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Uw vraag is wel helder, maar niet aan de orde, voorzitter. Want we behandelen hier uw zienswijze op de begroting en niet de inhoud. Wij doen hier niet de begrotingsbehandeling van de omgevingsdienst nog eens lichtjes over. Maar u kunt er daarnaast van verzekerd zijn ...

De **voorzitter**: Mijnheer de gedeputeerde. Even een moment. Volgens mij ging het niet zozeer over de inhoud van de begroting, maar over het proces waarmee de begroting hier werd voorgelegd. Dus daarom heb ik de vraag toch toegestaan.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Hoe deze begroting en alle stukken daarvan hier te laat terecht komen staat in het voorstel en heb ik zojuist richting mevrouw Dirken nog aangegeven hoe dat kon. De heer Van Hattem vraagt wat ik daar in het bestuur aan denk te gaan doen. U kunt van mij aannemen dat ik een van de bestuursleden ben die ervoor zorgt juist dat die stukken kloppen. En als ze niet kloppen, dat ze niet doorgaan. En als de accountant geen verklaring kan geven, de dienst geen goed verhaal heeft, dat wij onder toezicht worden gesteld van Binnenlandse Zaken, met mijn volle steun. Dat ook het meerjarenontwikkelingsprogramma, zoals dat nu wordt opgesteld om de dienst weer in control te laten zijn, grotendeels afkomstig is van kritiek, die onder andere door mij in het AB en in het DB gegeven is op het disfunctioneren van deze omgevingsdienst. Maar daar hebben we het al veel vaker over gehad.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank aan de gedeputeerde voor het inhoudelijke antwoord. Dat wordt op prijs gesteld.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dat is de laatste keer.

De heer **Van Hattem** (PVV): Daar horen wij hem ook hierop te kunnen bevragen, wat hij doet namens ons in ..., bij die omgevingsdienst, in het bestuur. Daarom ook eigenlijk nog een tweede punt. Want u zegt: "Wij hebben het nu niet over de inhoud van de begroting." Maar wij zijn als Staten wel degelijk in een toezichthoudende positie en als wij iets willen met die begroting, en iets willen meegeven richting de omgevingsdienst, dan kunnen wij dat vandaag wel doen met eventuele aanvullingen op de zienswijze. Dus

in die zin gaan we er wel degelijk over. Dus ik zou er toch voor willen waken om alles met een opmerking af te kappen van 'u gaat er niet over', want wij zitten hier wel degelijk met een hele concrete toezichthoudende positie.

De **voorzitter**: Wilt u reageren?

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, daar wil ik op reageren. Er is geen sprake van dat u een toezichthoudende positie heeft. Nogmaals de uitnodiging, niet eens misschien zo zeer aan u als wel aan uw griffie, om eens een keer heel goed - en daar wil ik graag aan bijdragen - helder te maken wat we wanneer bespreken als het gaat over de omgevingsdienst. Want ik begrijp heel goed, vooral de meneer van Lokaal Brabant, die de eerste keer deze behandeling doet. U gaat heel erg in op de inhoud. En ik snap ook dat dat speelt hier. Dat is wat wij allemaal in de krant lezen en op familiefeestjes moeten verantwoorden als lid van deze provincie. Maar vind dan maar eens de plek en de tijd om dat te doen hier. En dat is best ingewikkeld, alleen is dat niet nu.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik was al bang dat we vanavond weer in dit spelletje terecht kwamen. En ik heb de stukken heel goed gelezen. Als ik kijk bij het doel van deze bijeenkomst, dan citeer ik: "Het doel: het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst Brabant-Noord in positie te brengen om de ontwerp-begroting te verbeteren en de risico's van de provincie als deelnemer en eigenaar van de Omgevingsdienst Brabant-Noord beheersbaar te maken." Oftewel: wij moeten u in positie brengen om die begroting nog te kunnen wijzigen. Dus hebben we het inhoudelijk over de begroting. Dat is een.

En twee, voorzitter, als we het hebben over het besluit dat hier voorligt, dan staat daar nadrukkelijk een onderdeel in dat al voortborduurde op de Wet natuurbescherming, waar we nu al een besluit vanavond over nemen. Dat is een gecombineerd besluit dat hier voorligt. En dan snap ik het niet dat weer de reflex is dat we het hier niet over mogen hebben, terwijl dit het moment is om die begroting beheersbaar te krijgen en eventueel te kunnen wijzigen, zoals u zelf in uw stuk aangeeft. En ik snap ook niet waarom de gedeputeerde dan toch het andere besluit, waar die nog niet de stukken heeft aangeleverd, toch in het besluit zet waar wij vanavond over moeten gaan beslissen. Dan zijn we op een verkeerd level bezig en dan zet u de Staten op een verkeerd been. En dan vind ik niet dat u kunt zeggen dat inhoudelijke vragen hier niet thuishoren. Inhoudelijke vragen horen hier vanavond thuis. Hier kunnen wij dingen meegeven om die begroting beheersbaar en aanpasbaar te maken. En als dat debat zo niet gevoerd kan worden, dan zitten we op een verkeerd niveau. Dan moeten we denk ik even schorsen. En dan moeten we even kijken wat nou daadwerkelijk het doel van deze bijeenkomst is, voorzitter.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Voorzitter. Het doel van deze bijeenkomst is om uw zienswijze te geven, maar niet zomaar op elk punt inhoudelijk van de begroting van de dienst. Maar de begroting van de dienst te toetsen aan de criteria voor zienswijzen, die u daarvoor heeft vastgesteld. En die zijn beduidend minder en oppervlakkiger dan u nu doet. En nogmaals, ik begrijp niet alleen uw frustratie, maar ook de noodzaak van PS om zich te bemoeien met wat wij allemaal doen. Maar laten we dan een keer samen gaan zitten om te kijken wanneer dat het beste moment is. Ik doe werkelijk niets liever dan de hele dag met u over inhoud van VTH spreken. Graag, maar niet in een plenaire vergadering, waar niet meer

dan een zienswijze op een achterhaalde begroting ter discussie staat. Dus ik ben u erg ter wille als het aan mij ligt, maar dan moet u dan wel even die handreiking aannemen en niet doen alsof het allemaal ...

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Maar nu zegt de gedeputeerde 'op een herziening van een achterhaalde begroting'. We hebben het hier over de Begroting 2019 waar we het beheersbaar moeten maken. Dat is het stuk dat hier voorligt. Kijkt u zelf naar wat de inhoud van het stuk is. En als we het hebben over beheersbaar maken van de begroting, voorzitter, dan hebben we het over inhoudelijke thema's die belangrijke financiële gevolgen en consequenties hebben. En ik wil u toch vragen om nu even een schorsing aan te vragen, want ik wil nu scherp hebben met elkaar, van de voorzitter ook, waar dit debat over gaat. Of het over deze stukken gaat, of dat we het echt alleen over de herziene zienswijze hebben van een achterhaalde begroting. Want dan zijn we zo klaar, dus ik wil graag een schorsing aanvragen.

De **voorzitter**: Ik schors de vergadering voor een paar minuten en geef u de gelegenheid om even te overleggen.

Schorsing.

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Goed. Ik heropen de vergadering. Ik meld u dat er even behoefte was aan overleg tussen het lid Vreugdenhil en het college over wat precies het doel van deze bijeenkomst is. Er staat bij die tekst dat de begroting wordt getoetst en er wordt impliciet verwezen naar het beleidskader, het toetsingskader dat daar nu voor gehanteerd wordt. Je kunt natuurlijk met elkaar discussiëren of dat toetsingskader voldoende helder is, breed of smal, maar dat is niet vanavond aan de orde. En ik stel voor dat de griffier samen met de gedeputeerde, die dat heeft toegezegd en dat als uitnodiging aan uw Staten nadrukkelijk doet, dat er een moment gezocht wordt om te kijken of je daar nog een nader debat over zou moeten voeren. Maar dat begint dan eerst met elkaar helder op de verwachtingen op dit punt. Want het is inderdaad niet de eerste keer dat we op dit punt met elkaar in verwarring raken. Dat moet echt uitgezuiverd worden. Maar ik stel voor dat we dat echt niet vanavond doen. Dat we het echt houden bij wat in de tekst van het voorstel staat. Ik geef dan nu weer het woord aan de gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, ik ben zo goed als klaar, voorzitter. Wel wil ik nog iets recht zetten dat niet ter zake deed in dit debat, maar wel heel hinderlijk is als dat zo naar buiten komt. Namelijk dat 38% van de niet-agrarische bedrijven in Brabant zou functioneren zonder Nb-wetvergunning. En ik heb u nog een keer het stuk toegestuurd. En u moet echt goed lezen. Er wordt geen steekproef genomen. Er wordt een heel nauwkeurige groep risicogericht uitgezocht van bedrijven waarvan wij verwachten dat ze een vergunning nodig hebben, maar hem niet hebben. En van die 92 heeft 38% inderdaad geen vergunning. En een deel daarvan is gewoon te legaliseren door een vergunning aan te vragen of een melding te doen. En in een aantal gevallen niet en daar gaan we achteraan. De conclusie die u trekt dat 38% van de bedrijven in Brabant zonder vergunning opereert is werkelijk nergens op gebaseerd. Het gaat hier over een percentage van een deelverzameling van een deelverzameling. U kunt geen uitspraken doen Brabantbreed op basis van deze cijfers. En dat wil ik toch even rechtgezet hebben.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel. Dan is het denk ik ook goed om te luisteren, want ik heb het over die steekproef gehad. En ik heb gezegd dat het over een steekproef ging.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Het is geen steekproef. Dat is het probleem, het is geen steekproef.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): ...

De **voorzitter**: Even ordelijk via de voorzitter alstublieft. U heeft een reactie gegeven. De gedeputeerde reageert daarop en dan mag u weer. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nogmaals, het is geen steekproef. Het is een heel zorgvuldig uitgezocht clubje, waarvan wij denken dat we ze mogelijk kunnen vangen op het niet hebben van een vergunning. Veruit de meeste bedrijven in Brabant hebben helemaal geen vergunning nodig of voldoen netjes aan die vergunningsplicht. Dit zijn 92 risicogericht uitgezochte bedrijven en niet anders. Geen steekproef. En bovendien, alle 92 bedrijven zonder vergunning. In die zogenaamde steekproef zat geen enkele bedrijf zonder vergunning. Dus hoe wilt u dan in hemelsnaam een uitspraak doen over heel Brabant?

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Ik heb het voorbeeld aangehaald. Gewoon de 92, 93 bedrijven gepakt, waarin ik aangegeven heb. Dat betekent dus - op basis van deze groep hè, want ik heb die steekproef nadrukkelijk genoemd - dat er een fors aantal trajecten zit waar we straks ook in een handhavingstraject terecht zullen gaan komen, waar bedrijven niet in werking zijn zonder vergunning. En daar heb ik u op bevestigd. Want ik heb u gevraagd: "Dat betekent naar de toekomst toe dat we daar wel een forse kluit aan gaan hebben, de ODBN, om daar toezicht op te houden en uiteindelijk handhavend op te treden." En dat kost veel geld. Dat zal de ODBN op moeten gaan pakken. En dat is gewoon mijn concrete vraag aan u geweest. En ik heb u ook gevraagd: "Wat kost dan zo'n traject?" Want dan hebben we goed in beeld wat de kosten zijn die op de ODBN afkomen, die op de provincie af komen. En dat is de kern van de vraag geweest. En als u daarop antwoordt, dan krijgen wij ook meer zicht op wat ons allemaal te wachten staat de komende periode.

De **voorzitter**: Meneer Vreugdenhil. U stelt vragen. We duiken erg veel de techniek in. En ik word net door de griffier ingefluisterd dat er op 7 december een themabijeenkomst is over een rapport dat allerlei mogelijkheden biedt om deze materie dan te bespreken. En ik wil u eigenlijk verzoeken, ook gezien de dynamiek van vanavond en de tijd die we hebben om dat daar dan te doen, ook in het perspectief van wat we net gewisseld hebben. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Ik merk nu toch dat de gedeputeerde gelegenheidsargumenten gebruikt, cherry picking. Want als hier een bewering wordt gedaan die hem inhoudelijk slecht uitkomt, dan gaat hij er wel inhoudelijk op in en voor de rest wil hij niet inhoudelijk over de zaken spreken die vanavond in deze begroting voorliggen. En er liggen nogal wat zaken voor. Er zijn zaken waarvan wij een afweging moeten maken of wij ze willen amenderen of niet, op basis van de vragen die wij u, als onze vertegenwoordiger namens het provinciaal bestuur van Noord-Brabant, waar wij als Staten ook onderdeel van uitmaken, bij de omgevingsdienst aanwezig bent.

De **voorzitter**: Uw vraag?

De heer **Van Hattem** (PVV): Dus wij moeten een afweging kunnen maken of wij hier op bepaalde punten de zienswijze moeten amenderen of niet. Dus toch het verzoek om gewoon op de vragen die wij gesteld hebben in te gaan.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, dit is toch gewoon stuitende arrogantie. Arrogantie van een regenteske SP-gedeputeerde die hier de gekozen volksvertegenwoordigers weg staat te lachen. Dit is echt beneden ieder peil en ik denk dat we hier andere maatregelen moeten gaan nemen.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, maar dit kan gewoon niet.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de gedeputeerde een aantal vragen buiten de orde vindt, of niet wil beantwoorden of niet gehoord heeft. Er is een aantal welwillende suggesties gedaan om binnenkort over een aantal van die dingen wat dieper door te discussiëren. En er is verwezen naar een themabijeenkomst van 7 december, als ik het me nu goed herinner.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Als ik hier vraag naar de bedrijfsvoeringskosten, moet hij daar toch inhoudelijk op ingaan?

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem. Mijnheer Van Hattem. Mijnheer Van Hattem. U krijgt van mij het woord. Laat u me even. Ik wil nog even naar de gedeputeerde kijken of hij het hierbij wil laten. Oké. Dan moet u het daarmee doen. De heer Van Hattem tot slot.

De heer **Van Hattem** (PVV): Nee, voorzitter, ik moet het hier niet mee doen want het is ... want ik heb heel concrete vragen gesteld over de bedrijfsvoeringskosten, over de inverdieneffecten. Allemaal stukken die letterlijk in het Statenvoorstel staan. We behandelen hier een Statenvoorstel, hè, het ligt als Statenvoorstel voor. Daar heb ik dingen uitgehaald en als de gedeputeerde daar niet op ingaat, dank verzaakt hij hier gewoon heel ernstig zijn taak en daar moeten wij consequenties aan verbinden.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Ik schors de vergadering voor twee minuten.

Schorsing

De **voorzitter**: Ik stel aan de orde de tweede termijn van de zijde van uw Staten. Ik wil inventariseren wie behoefte heeft aan een tweede termijn. De fractie van de VVD. Nee. De fractie van het CDA. Geen behoefte aan een tweede termijn. De heer Heijmans? Geen behoefte aan een tweede termijn. De heer Van Hattem? U heeft het woord. Ja, ik hoor nu iemand om een schorsing vragen, maar de vergadering is heropend. Nee, ik heb de vergadering heropend voor een tweede termijn en de heer Van Hattem heeft het woord. Volgens mij is dat de orde van dienst die we hebben. Ja, de heer Van Hattem heeft het woord.

De heer **Roks** (PVV): Voorzitter. Ik wil toch even bezwaar maken tegen ...

De **voorzitter**: U wilt een interruptie. Dan kunt u een ordevoorstel indienen. Ik heb gewoon een tweede termijn in gang gezet en uw fractievoorzitter krijgt nu het woord.

De heer **Roks** (PVV): Nee, ik wil gewoon een orde aandragen.

De **voorzitter**: Dat mag u doen. U heeft het woord.

De heer **Roks** (PVV): Dank u wel. In het verleden bent u als voorzitter genegen geweest om mijn collega-fractieleden aan te spreken op slecht gedrag. U heeft een fractielid van het CDA aangesproken op onderhuidse zaken.

De **voorzitter**: Wat is uw voorstel, mijnheer Roks?

De heer **Roks** (PVV): Ik verwacht van u dat u nu ook en public uw gedeputeerde wangedrag verwijt.

De **voorzitter**: Ik heb het woord aan de heer Van Hattem verleend en ik heb zojuist met de gedeputeerde even gesproken over de gang van zaken. Ik kan nu niet anders dan de tweede termijn zijn voortgang laten vinden. En dat gaat nu gebeuren bij monde van de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, ik kan er heel kort over zijn, zo'n houding van de gedeputeerde kan wat mij betreft maar één consequentie hebben en dat is een motie van wantrouwen, die ik hierbij zal indienen.

Motie M 1 'Motie van wantrouwen'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 8 november 2018, er bespreking van Statenvoorstel 50/18;

zegt het vertrouwen in gedeputeerde Van den Hout op;
en gaan over tot de orde van de dag.

PVV Noord-Brabant, A. van Hattem"

De **voorzitter**: We zullen deze even kopiëren. Een paar keer. Ik verleen het woord aan de fractie van D66. Niet. De heer Smeulders? Niet. GroenLinks, de heer Smeets. Aan hem het woord.

De heer **Smeets** (GL): Voorzitter. Het hoogste orgaan van deze provincie is Provinciale Staten. En ik hoop dat we in de toekomst wat duidelijker zijn in verwachtingenmanagement ten aanzien van wat we hier gaan bespreken en rollen. En ik hoop dat er even een tussentijdse constructieve tussenoplossing wordt gezocht. Want dit is niet goed voor de besluitvorming en ook niet goed voor het imago van Provinciale Staten. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeets. De heer Oosterveer, behoefte aan een tweede termijn? Is niet het geval. Mevrouw Surminski? Aan u het woord.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb een paar concrete vragen gesteld. Onder andere over het al dan niet inkrimpen van de verzoektaken en de basistaken. Moet ik hieruit concluderen dat ook dat buiten de orde van de vergadering valt op dit moment?

De **voorzitter**: De fractie van de ChristenUnie-SGP. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Ik vind het jammer dat het zo gaat. Een. We hebben een gesprek gehad met de directeurs van de omgevingsdiensten, die toen nadrukkelijk hadden aangegeven: dit is het moment waarin je ook elementen kan aangeven die ook gewoon een plek kunnen krijgen in de begroting. Twee. Tijdens de technische voorbereiding van deze begroting zijn ook gewoon technisch-inhoudelijke vragen gesteld die ingingen op de begroting. Dus niet alleen op deze systematiek. En die zijn gewoon netjes beantwoord in die bijeenkomst. Dus daar is een heel andere lijn in gekozen dan dat hier uiteindelijk gehanteerd wordt. En ik blijf echt nog steeds vinden wat dan het moment is om echt politiek-inhoudelijke dingen die van belang zijn voor die beheersbaarheid, wanneer dat dan ingebracht kan gaan worden. Maar goed, dat is dan een vraag waar we vier jaar lang op gebroed hebben en vier jaar lang niet aan toegekomen zijn.

En het laatste punt. En dan zou ik toch willen vragen van de gedeputeerde of hij aan kan geven wat hij nou meeneemt uit deze bespreking die we hier gehad hebben richting het dagelijks bestuur anders dan sec alleen de regels die dan in die zienswijze daarin staan. Neemt u ook nog elementen van dit debat daarin mee? Want dat hoor ik graag, want dan zouden we daar ook een terugkoppeling op kunnen krijgen. En daar wacht ik het antwoord van de gedeputeerde op af.

De **voorzitter**: Interruptie Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Vreugdenhil. Ik denk dat u goed gehoord heeft wat de gedeputeerde heeft aangeboden. Hij heeft ook duidelijk gemaakt begrip te hebben voor de positie waarin we hier zitten. We willen overigens spreken, en dat willen meer fracties. En dat zouden ook meer fracties willen als zij het hadden begrepen zoals u. Want heel veel fracties hebben heel weinig gezegd over dit onderwerp, juist omdat, zoals mijn fractie ervan uitging, het puur om de zienswijze ging. Nou wordt u aangeboden eens gezamenlijk te kijken naar een weg om meer invloed als Provinciale Staten uit te oefenen op die komende begrotingen. Zegt u daarvan: ik neem dat aan en ben bereid om met de gedeputeerde naar die manier te zoeken? Of bent u gewoon boos?

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Mijnheer Heijmans. Twee elementen. En dan kom ik zo op het boze. Ik ben niet zo snel boos.

Een. Waarom staat er dan in beslispunt 4 van dit stuk, terwijl we het alleen over de zienswijze hebben, dat we ook daadwerkelijk besluiten over straks het voorstel dat gaat komen, de Wet VTH. Was het dan niet veel verstandiger geweest om dat eruit te halen en het sec over de zienswijze te hebben? Want dan was het zuiver en helder geweest. Want nu wordt er al voortgeborduurd op een toekomstig inverdieneffect daarvan. Daar hoor ik straks graag uw reactie.

En het tweede punt. Volgens mij heb ik net een heel concrete vraag aan de gedeputeerde gesteld die in die richting gaat. Wat neemt hij mee uit dit debat, ook richting het dagelijks bestuur? Want daar wordt de begroting gemaakt. En ik ben echt oprecht benieuwd wat de gedeputeerde daar uithaalt. Want als hij alleen maar haalt van 'nee, we gaan een zienswijze, die breng ik in en dan is het klaar' dan is dat ook

een antwoord. Maar ik hoop dat er een ander antwoord komt van de gedeputeerde, waarmee we aan de slag kunnen. Maar ik wacht dat antwoord af en pas dan ga ik een antwoord erop geven.

En boos. Ja, u heeft me al vaker 'boos' in de mond gelegd. Misschien kijk ik af en toe een beetje boos, misschien praat ik een beetje boos, maar soms is het ook goed om scherp te zijn in debatten, mijnheer Heijmans.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Nou, ik ben in ieder geval blij dat die boosheid erg meevalt. En volgens mij hebben we rond het landbouwdebat ook een beetje zo'n soort discussie gehad. Gaan we er nu een beetje van uit, als in een stuk van GS, daar een wet in genoemd wordt of als daar een verordening in genoemd wordt, staat die verordening en die wet dan ook meteen volledig ter discussie? Gaan we, omdat er gesproken wordt over vergunningverlening Natuurbeschermingswet, staat dan meteen dat ter discussie inhoudelijk? Volgens mij is dat niet zo, mijnheer Vreugdenhil, en zit daar een groot gedeelte van het verschil hoe wij naar stukken kijken.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nee, voorzitter, dan moet u het besluit nog een keer goed lezen. Want het is echt een besluit dat genomen wordt. Dus het is niet even van het is een kanttekening. Nee, het staat in het besluit als vierde beslispoint. En dan wil ik u toch vragen dat nog eens een keer na te lezen en dan te vragen: is het dan slim als je zelf de insteek hebt om het alleen over die zienswijze te hebben, om dan het besluit aan te vullen met een aantal andere elementen? En daar hoor ik te zijner tijd nog graag een keer uw reactie op.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja. Ik denk: ik ga er eigenlijk niet echt een rituele dans van maken, want meestal eindigt die dat ik dan aan het einde nog een keer kom. Dus dat is dan ook voor de vierde keer. Leuk voor de filmpjes naast elkaar. Maar ik vraag me af of u een ander beslispoint voor u heeft liggen dan ik. Want beslispoint 4 is bij mij een tabelletje met kosten die we gaan betalen. En beslispoint 5 zegt dat we dat gaan doen in de begroting nadat er besluitvorming over het dossier 'uitvoering VTH Wet natuurbescherming' heeft plaatsgevonden. Maar daar staat nog iets achter: en de financiële meevaller die uit dat dossier voortvloeit. Dus ik vraag me af of u hetzelfde besluit voor u heeft liggen dat over financiën gaat en niet over de uitvoering VTH.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): U heeft gelijk. Ik had het nu niet bij de hand liggen. Ik dacht dat het 4 was, maar het is 5. En in 5 wordt nadrukkelijk dus al voorgesorteerd op de financiële consequenties die het gewijzigde besluit daarin heeft en dus een gunstig inverdieneffect heeft op de algemene reserve. En dat is dus een beslissing in beslispoint 5. Sorry, mijnheer Heijmans, anders gaat u beslispoint 4 lezen. Je hebt het besluitstuk en het andere stuk. Als u dat leest, dan wordt daar gewoon een besluit genomen, dat voorsorteert op een discussie. Wacht dan rustig tot die discussie. Ga op dat moment dat punt bespreken. En dan komt er waarschijnlijk eind december een wijziging of een begrotingswijziging waarin het opgepakt wordt. Stop dat dan niet in een stuk, waar we hier alleen maar de zienswijze op een begroting die eigenlijk nietszeggend meer is blijkbaar doen.

De **voorzitter**: Oké. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Mijnheer Vreugdenhil. Bent u het dan op zijn minst niet met ons allemaal eens die rustig aan bedacht hebben dat het hier om een zienswijze ging? Als hier nu een zienswijze had voorgelegen waarin gestaan had 'we hebben voor 2019 niet voldoende geld om die begroting te betalen', dat we hier dan met zijn allen gestaan zouden hebben om aan de gedeputeerde te vragen: en hoe gaat u dat dan betalen? Nu heeft hij daar een voorstel bij gedaan van: joh, er komt een financiële meevaller aan, over de inhoud van dat stuk gaan we het later nog hebben, maar weet dat die financiële meevaller er is. En dat die het daar dus eigenlijk gewoon goed mee gedaan heeft.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, mijnheer de voorzitter. Die financiële meevaller zit op een zeer precair dossier, waar op dit moment van alles speelt. En waar wellicht wel heel grote financiële gevolgen aan zitten, die in 2019 daarin door gaan werken. Dus precies op dit dossier daar die meevaller gaan vinden en dan zeggen van 'en hiermee gaan we waarschijnlijk dekken', gaat ertoe leiden, dat ga ik nu al vertellen, dan gaan we in 2019 hier weer het debat voeren, er zal meer geld bij moeten, want er zijn een groot aantal ontwikkelingen en we hebben het inverdieneffect niet kunnen halen. Daar gaan we hoogstwaarschijnlijk op uitkomen. En als je dat al weet en je wordt gevraagd om aan te geven of de Begroting 2019 beheersbaar is, dan is in mijn ogen - misschien zegt u van 'nee we gaan het redden voor dat geld', dan gaan we dat tegen die tijd zien - is het juist op dat dossier, het meest cruciale dossier waarin wel eens de vraag gesteld kan worden of het nog wel beheersbaar is en of er niet fors geld vanuit de Staten bij moet.

De **voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voor de filmpjes komt er na mevrouw Dirken van de VVD meestal een D66'er met de naam Dingemans. Maar die is er niet, dus ik doe dat graag. Mijnheer Vreugdenhil. Haalt u even diep adem. Als er bij u thuis een discussie gevoerd wordt 'als de zon schijnt, laten we dan komende zaterdag samen gaan fietsen; en als de zon niet schijnt, laten we dat dan niet doen'. Hoe gaat zo'n discussie dan over het algemeen? Gaat u dan heel erg gepassioneerd uitleggen dat we dit besluit absoluut niet nu kunnen nemen, omdat we niet zeker weten dat de zon schijnt? Of denkt u: ja, dat zit er eigenlijk wel in, als de zon schijnt gaan we lekker fietsen; als de zon niet schijnt gaan we dat niet doen? Want zo lees ik namelijk beslispunt 5: als de financiële meevaller komt, dan hebben we het geregeld; komt die niet, dan neem ik aan dat de gedeputeerde hier met ons opnieuw in gesprek gaat, want dan is het besluit zoals we dat nu genomen hebben, gewijzigd.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, alle vragen over fietsen leid ik maar door naar de gedeputeerde. Misschien kan hij daar een zinnig antwoord op zeggen. Maar waarom zou je dat nu in een beslispunt meenemen in een zienswijze die alleen maar gaat over een begroting waar we niks over kunnen hebben? Waarom stop je dat dan in dit besluit en dwing je wel de Staten om wel hier al mee in te stemmen, zonder dat we er iets over mogen zeggen? Terwijl we weten dat het allemaal een enorm precair dossier is met enorme grote politieke consequenties. Dat lijkt mij niet slim. En dan dwingt u ons om toch in

te stemmen met een voorstel dat er ligt, terwijl u eigenlijk alleen maar wilt dat we instemmen met een zienswijze. In dat spelletje doen wij niet mee.

De **voorzitter**: Meijer, tot slot.

De heer **Meijer** (D66): Omdat ik het namelijk wel netjes vind dat de gedeputeerde probeert om aan de voorkant uit te leggen hoe hij dat van plan is op te gaan lossen. Dat hij ons een richting geeft in welke kant we moeten denken. En omdat op deze manier geformuleerd wij met zijn allen precies weten waar we aan toe zijn. Om even terug te gaan naar die fiets, als u mij toestaat, omdat het soms handig is om op dinsdag al af te spreken met je kinderen die plannen hebben voor zaterdag, dat als de zon schijnt we dit op zaterdag gaan doen, zodat we maar vast weten waar we aan toe zijn.

De **voorzitter**: Vreugdenhil tot slot.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Mijnheer Meijer. Maar waarom mag de gedeputeerde wel alvast aangeven wat hij vindt, maar mogen de Staten dan niet aangeven dat juist de richting waarin hij het zoekt, dat dat misschien wel een richting is die helemaal niet zo handig is, omdat er van alles aan vastzit? En dan wordt al de discussie afgekapt. En dat is precies het punt dat hier aan de hand is. En daarvan zeg ik: als je die discussie niet wilt voeren, moet je hem niet in deze stukken zetten, maar hebben wij dus ook helemaal niks te doen in de beheersbaarheid van de Begroting 2019. Dank u wel.

De **voorzitter**: Goed. Ik dank de heer Vreugdenhil. De heer Ockers.

De heer **Ockers** (Lokaal Brabant): Ja, mijnheer de voorzitter, dank u wel. Ik denk dat iedereen zich kan voorstellen dat ik als relatieve nieuwkomer zoiets heb van: mensen lieve, waar ben ik in terechtgekomen? Ik heb me uit de naad zitten lezen om in ieder geval – zij het heel oppervlakkig – wat vragen te stellen. En ik neem het de gedeputeerde heel erg kwalijk dat hij die simpele vragen mijns inziens niet wil beantwoorden en mij nu voor de keus stelt dat ik dadelijk moet stemmen over een motie van wantrouwen over iemand die ik nog nauwelijks ken. En dat wil ik toch wel even kwijt, want ik vind dat een heel slechte zaak. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Ockers. Ik wil de gedeputeerde vragen nu in tweede termijn in te gaan op het in deze termijn van de zijde van de Staten nog naar voren gebrachte.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, voorzitter, ik kijk ook wel eens boos. Maar ik heb toch liever gewoon het debat over de inhoud op het moment dat het debat gevoerd moet worden. De heer Ockers, ogenschijnlijk simpele vragen, maar ik beschik echt niet over de kennis om u tot in detail over de bedrijfsvoering van de omgevingsdienst te vertellen. Dus de vragen lijken simpel, maar de antwoorden niet. En nogmaals. Graag wil ik met u over alle inhoud in discussie, maar niet in deze zaal, niet op een moment dat we de zienswijze op de begroting vaststellen. Dus nogmaals die uitnodiging, die ik overigens al vier jaar doe bij elke zienswijze van de omgevingsdienst, om het over de inhoud te hebben als we het over de inhoud moeten hebben, en over de zienswijze als we het over de zienswijze moeten hebben. Wat de directeurs van de omgevingsdiensten daarvan vinden, daar heb ik eerlijk gezegd niet zo heel veel mee te maken. En dat technische vragen ambtelijk beantwoord worden is een service die we graag verlenen. Wat neem ik nog meer mee naar de Omgevingsdienst Noord als het gaat over de zienswijze? Niet alleen een briefje waar die zienswijze op staat. Integendeel, ook en nadrukkelijk het gevoel van deze Staten en de zorgen, waarvan ik u in eerste termijn heb gezegd dat ik die deel over deze dienst. Over de

noodzaak van financieel toezicht. Over de noodzaak om in control te komen. En daar zijn we al vier jaar mee bezig. De noodzaak om daar streng in te zijn. En de noodzaak om het meerjarenontwikkelingsplan daarvoor goed te financieren en ook fatsoenlijk uit te voeren. En daar zit ik bovenop. En uw zorgen sterken mij alleen maar in het AB en het DB en geven mij ook meer gezag, om het zomaar eens te zeggen, om daar ook met de vuist op tafel te slaan als het moet. Want onze Staten willen weten hoe het zit en terecht. Nogmaals, voorzitter, de uitnodiging, ook aan de griffie als dat van hieruit mag, om iets te organiseren, waardoor we deze debatten fatsoenlijk kunnen voeren. En niet zoals ze al vier jaar lang gevoerd worden.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde en kom dan aan het einde van de beraadslagingen over dit onderwerp. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voordat u de beraadslagingen sluit, wil ik toch verzoeken, omdat het een motie van wantrouwen is, vanavond nog over de motie te stemmen, die niet langer dan nodig boven de markt te laten hangen. En daarbij ook tevens het verzoek om daar hoofdelijk over te stemmen.

De **voorzitter**: We zijn nu aan het einde van de beraadslagingen over het onderwerp. Dan is uw ordevoorstel in die zin op dit moment ook echt aan de orde om het dan nu te doen. Maar ik breng dat eerst in stemming. Het reglement van orde voorziet dan inderdaad eerst in een stemming. Mijnheer Van Hattem. U vroeg om een stemming over het ordevoorstel. Dat gaan we doen. En dan een hoofdelijke stemming over de motie hè?

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik vroeg niet om een stemming over het ordevoorstel. Ik deed het verzoek om een stemming vanavond al te houden. Volgens mij is dat gebruikelijk ook in het ..., ook bij een motie van wantrouwen, om er dezelfde avond nog over te stemmen.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Ik ken dat gebruik niet. Dus volgens mij is er geen reglement dat zegt dat dit zo moet. We hebben met elkaar een procedurevergadering gehad waarin we een stemming hebben afgesproken. Volgens mij hebben alle fracties daar rekening mee gehouden en moeten we het gewoon doen op de orde zoals we hebben afgesproken.

De **voorzitter**: Precies. Stemmingen zijn in beginsel in de orde voorzien morgenvroeg. U kunt altijd een ordedebat daarover aanvragen. Dat deed u. Maar dan moet daar wel over gestemd worden. Ik ga even beraadslagen met de griffier, want volgens mij is het zo. Maar we gaan even checken of het inderdaad zo correct is. Ik vraag u ook, heb ik u goed begrepen, dat mocht het tot een stemming komen, dat u een hoofdelijke stemming wilt? Was dat uw verzoek? Oké. Ik schors de vergadering voor twee minuten.

Schorsing

De **voorzitter**: De griffier heeft even gekeken hoe we conform ons reglement van orde nu moeten handelen. De conclusie is dat wij nu toch eerst moeten stemmen over de vraag of we nu of pas morgenvroeg over de ingediende motie gaan stemmen. En u snapt het, op het moment dat daar van de zijde van uw Staten een ja op komt, is er vervolgens hoofdelijke stemming aan de orde. Ik breng nu eerst in stemming het voorstel, ik zal het zo formuleren: welke fracties vinden dat er vanavond, dus met een 'ja', voorgestemd moet worden en fracties vinden dat dat niet moet gebeuren 'nee' tegen? Wie is er voor stemming vanavond. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor, omdat het ons reglement van orde is.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen, omdat het ons reglement van orde is.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen, omdat wij duidelijke afspraken hebben gemaakt met elkaar dat wij morgen gaan stemmen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklus** (GL): Voor met stemverklaring. Ik vind dat je dit soort dingen beter de wereld uit kunt helpen, zodat de gedeputeerde gerust kan gaan slapen vanavond.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Ockers** (Lokaal Brabant): Voor. Van mij mag de gedeputeerde ook rustig gaan slapen.

De **voorzitter**: Het ordevoorstel is verworpen. Er wordt morgen gestemd dus over deze motie.

58/18 Statenvoorstel Uitvoeringsprogramma innovatie High Tech Systemen en Materialen – vervolginvestering fotonica en Brainport Industries Campus

De **voorzitter**: Dan gaan we nu verder met de behandeling van het Statenvoorstel Uitvoeringsprogramma innovatie High Tech Systemen en Materialen – vervolginvestering fotonica en Brainport Industries Campus. De fractie van de VVD heeft het woord. De heer Burger Dirven. Mag ik stilte in de zaal? De heer Burger Dirven heeft het woord.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u wel. Voorzitter en collega-Statenvoerders, zo op deze donderdagavond. Vanwege de economische potentie en het belang van actuele maatschappelijke uitdagingen heeft de Europese Unie de ontwikkeling en inzet van fotonica benoemd tot een van de key enabling technologies, een van de vijf sleuteltechnieken. De Brainportregio in en rondom Eindhoven is wereldspeler op dit onderwerp en investeert al jaren in alle kansen en mogelijkheden die fotonica biedt. En deze voorsprong dienen wij te behouden en hiertoe dient ook dit Statenvoorstel.

De totale ambitie van het nationale plan Photon Delta is de realisatie van een ecosysteem in Brabant in 2030 met meer dan 25 bedrijven die samen meer dan 1 miljard euro omzet halen en een structurele directe werkgelegenheid bieden aan 4000 fte. En ik wil even stilstaan bij deze 4000 fte en hierover hebben wij een vraag aan de gedeputeerde. Want onze fractie spreekt hier in zoverre haar zorg in uit hoe deze 4000 fte ingevuld dient te gaan worden. Heel simpel gevraagd ook: waar halen wij deze mensen vandaan? En daarom dan ook aan GS de vraag wat op dit moment ook concreet de participatie is van het bedrijfsleven om aan deze mensen te komen.

Wij kunnen hier in deze Staten over fotonica tot in detail in gesprek gaan. Feit is dat fotonica nadrukkelijk genoemd is als de economische kans in het landelijk regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' en maakt tevens deel uit van de nationale Brainport actieagenda en de regio-enveloppe. Het nationaal plan Photon Delta bundelt kennis en kunde van kennisinstellingen en bedrijven waarmee wij ook internationaal gezien concurrerend blijven. Met fotonica beogen we als provincie de regionale economie te versterken en Brabant als topkennis- en innovatieregio in Europa te positioneren zoals verwoord in het 2016 hier aangenomen Economisch programma 2020. En laat ik dan ook afsluiten met een tweede vraag aan de gedeputeerde. Want zou het zo kunnen zijn dat wanneer de aanpak rondom fotonica succesvol zou kunnen zijn de kredietvoting van max 10 miljoen euro voor risicoafdekking kan komen te vervallen? Net als nu het geval is bij de Brainportcampus vanwege haar succes. En zo ja, zult u dan deze gelden behouden voor verdere economische ontwikkeling binnen Brabant? Dank u wel en tot zover mijn eerste termijn, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan nu de heer De Heer, Kees. Aan u het woord. Het knopje ook even indrukken.

De heer **De Heer** (CDA): Dank u wel. Geachte voorzitter. Ik wil even beginnen met een persoonlijke reactie. Ik wil de Statenleden bedanken voor de mooie kaart en de bloemen die ik heb ontvangen in september. Je ziet het niet direct aan mij, maar ik heb een lelijke ziekte onder de leden en daarom onderga ik ook nu een chemokuur. En het kan dus zijn dat u me de komende maanden nu en dan niet ziet, omdat ik dan te moe ben of last heb van de bijwerkingen. En ten tweede ben ik niet zo snel met het schudden van handen, omdat ik graag wat bacterievrij blijf. Maar ik moet u zeggen dat ik mezelf ook vaak vergis. Dan denk ik: ik had me voorgenomen geen hand te schudden en doe ik het toch. In maart is er meer zicht op het effect van de behandeling die ik nu onderga en de perspectieven. En als dat dan nodig is zal ik u daar natuurlijk over informeren. En tot die tijd kan ik er eigenlijk gewoon niets over zeggen, omdat dan gewoon de behandeling zijn werk moet doen. Maar nogmaals, ik ben

ervaringsdeskundige nu en waardeer het erg als er een kaart en bloemen worden gestuurd. Dus dat is een gewoonte die we met elkaar moeten volhouden.

De **voorzitter**: Wij wensen je heel veel sterkte, met extra waardering dat je dan vanavond hier zo staat. Ga je gang.

Applaus

De heer **De Heer** (CDA): Geachte voorzitter. Als CDA-fractie hebben wij dit voorstel bestudeerd en besproken. En laat ik er maar geen doekjes om winden, wij staan hier positief tegenover. Maar wij hebben wel enkele kanttekeningen en daar kom ik aan het einde van mijn betoog op terug.

Eerst het positieve. Het is een langdurig programma, in lijn met de gemaakte afspraken van het huidige economische programma. Onze gedeputeerde is consistent en bouwt stap voor stap zijn programma uit. En dat verdient waardering en dat schept vertrouwen. Het doel is om de productie en de toepassing van fotonica op gang te brengen inzake betrouwbaarheid, hoeveelheid. En vooralsnog gaat de markt dat niet oplossen, omdat de risico's te groot zijn. Als de overheid nu geen steun verleent, dan dreigen we in Nederland op achterstand te komen. En dat is jammer, want we hebben goede perspectieven. Zeker met het oog op de toename van het dataverkeer is het noodzakelijk dat fotonica in Nederland zo snel en goed mogelijk wordt ontwikkeld. Fotonica leidt bijvoorbeeld tot minder energiegebruik in datacenters, maar wordt ook gebruikt in de vliegtuigindustrie en andere hightechnoepassingen. En de noodzaak om aan te sluiten bij dit landelijke initiatief steunt de CDA-fractie en is ook goed onderbouwd als regio, alleen red je dit niet.

Wij zijn het met de opstellers eens dat zeker Brabant kan gaan profiteren van de ontwikkeling van dit product, omdat de hele voortbrengingsketen binnen Brainport reeds aanwezig is. En ten slotte als positief punt, het voorstel kent een goede analyse van de risico's, want het blijft een investering waar geen harde kpi's aan hangen en de uitkomst is onzeker.

En nu kom ik dan toch met een drietal kanttekeningen die leiden tot een drietal vragen. Want de vraag is: waar eindigt de rol van de overheid en begint de verantwoordelijkheid van de markt? En is dat nog wel in evenwicht met het huidige voorstel? Ik kan het niet helemaal doorgronden, maar als ik pagina 67 van het strategisch plan bekijk, dan zie ik dat er van de 242 miljoen euro die nodig is maar 69 miljoen euro aan marktinvesteringen zijn. En dat er 173 miljoen euro eigenlijk komt vanuit kennisinstellingen, overheid, enzovoort, enzovoort. Dus dat is een verhouding tussen markt en overheid van eenderde staat tot tweederde. En is dat eigenlijk nog wel de goede verhouding? Graag wil ik van de gedeputeerde duidelijkheid of ik dit goed gelezen heb en of hij deze getallen kan bevestigen. In ieder geval die eenderde/tweederde. En wat hij vindt van deze verdeling. Wij vinden namelijk als CDA-fractie dat de provincie niet al te makkelijk zich moet laten inzetten voor risicovolle ondernemingen. Er moet ook een duidelijke aanzuigende werking van de markt tegenover staan. En is dat nu nog in balans? De provincie is tenslotte geen suikeroom.

Een tweede kanttekening is de verhouding Den Bosch-Den Haag-Brussel. Het is een nationaal programma. En waarom moet Brabant daar dan aan bijdragen? En waarom draagt Gelderland eraan bij? Maar waarom dragen de andere provincies er niet aan bij? Laat Den Haag haar verantwoordelijkheid hier niet liggen? Graag hoor ik de visie van de gedeputeerde hierop. Nemen we niet te veel over van Den Haag? Zouden we daar niet veel meer druk moeten zetten om hier middelen in Den Haag voor vrij te maken?

En mijn laatste kanttekening is de vraag: wat merkt de Brabander ervan? Mijn collega's van de PVV hebben hier ook al technische vragen over gesteld. En de algemene trend van de antwoorden was dan toch: dat kunnen we niet precies zeggen, maar reken er maar op dat we ervan gaan profiteren. Dat vinden wij als CDA-fractie iets te mager. Vanuit mijn technische achtergrond snap ik dit. En ik vind het ook

eerlijk enerzijds om niet iets te beloven wat je niet goed weet. Maar aan de andere kant denken we als CDA-fractie dat we iets meer ons best moeten doen om vanuit de menskant aan te geven wat dit voor de Brabander kan inhouden, want het is tenslotte overheidsgeld. Daarom onze vraag aan onze gedeputeerde of hij op dit punt toch met een nadere aanzet wil komen waaruit blijkt wat de perspectieven zijn voor de Brabanders in deze investering. Voorzitter. Ik dank u voor het woord.

De **voorzitter**: Ik dank u voor uw bijdrage. Dan is nu de fractie van de SP, de heer Van der Staak. Die ziet af van een bijdrage. Dan ben ik bij de fractie van de PVV, mevrouw Willems. Aan haar het woord.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voorzitter. Brabant is voorloper op het gebied van fotonica. Brainport is een wereldspeler op dit onderwerp en Brainport investeert ook al jaren in fotonica. Volgens kenners zal fotonica eenzelfde economische revolutie op wereldschaal ontketenen als elektronica enkele decennia eerder. "Fotonica is het nieuwe goud voor de regio Eindhoven", was in 2015 al te lezen in het Eindhovens Dagblad. In het Statenvoorstel Uitvoeringsprogramma innovatie High Tech Systemen en Materialen staat dat de marktvraag voor geïntegreerde fotonica iedere tweeënhalve jaar verdubbelt, net als de afgelopen jaren. Dus als fotonica echt zo geweldig is als wordt geschetst, dan gaat het zichzelf toch wel bewijzen zou je verwachten en springen marktpartijen er toch bovenop. Dus waarom moeten wij dan als provincie gaan investeren? De noodzaak om er Brabants belastinggeld tegenaan te smijten is dan ook niet overtuigend aangetoond. De collega van het CDA gaf het ook zonet al aan dat dat uit de beantwoording van de technische vragen bleek. En ook is het voorstel om te investeren op een landelijk niveau en dat betekent ook dus nog eens dat ook de fte waar de VVD aan refereerde, ook niet eens volledig ten goede komen aan Brabant. En dus ook de multiplier die wordt verwacht, komt ook niet terecht in Brabant. In ieder geval niet volledig, wellicht nog niet eens. En toch wordt met voorliggend Statenvoorstel gevraagd om bijna 11 miljoen, een lening van maximaal 10 miljoen, waaronder een risicoafdekking - daar kom ik zo nog op terug - en een subsidie van ruim 700.000 euro. In 2016 is er echter ook al een lening verstrekt vanuit de provincie van 2 miljoen euro en een subsidie verstrekt van 11,5 miljoen euro ten behoeve van fotonica. Dit komt er dus ook nog eens even bovenop.

In het Statenvoorstel is te lezen dat Brainport te klein is om te kunnen concurreren en daarom is deze nieuwe lening benodigd. Hoog risicodragend weliswaar. 10 miljoen is benodigd als funding voor de realisatie van het nationale plan Photon Delta en van de uitkomsten is ook nog de verwachting dat er eventueel nog een additionele vraag kan volgen, gezien het tekort op de begroting. Nogmaals, we gaan dus ook weer Brabants belastinggeld investeren op landelijk niveau en dit hoeft niet ten goede te komen aan de Brabander.

Bijna 5 miljoen van die 10 miljoen is bedoeld voor de risicoafdekking. En op pagina 8 van het Statenvoorstel staat dat er een risico bestaat dat de techniek niet op wereldschaal zal doorbreken. En opmerkelijk is dat die risico's samen met belastinggeld moeten worden gedragen en dan ook nog met Brabants belastinggeld.

En hoe staat het met de andere provincies? De andere provincies zijn nauwelijks te bekennen met een financiële bijdrage, dus waarom wel Brabant? Kijk, en je zal dadelijk ook zien, er doen een aantal marktpartijen mee, maar je zal zien dat de overige marktpartijen pas inspringen als de techniek zich uiteindelijk ook heeft bewezen. Cherry picking. En dat allemaal mede mogelijk gemaakt dankzij gedeputeerde Pauli. In dezen moet ik eigenlijk zeggen: gedeputeerde Van Merrienboer.

En de cofinanciering oftewel de subsidie van ruim 7 ton is bedoeld voor het uitvoeren van de prioriteit van de Europese Commissie. Brussel heeft namelijk fotonica benoemd tot een van de vijf key enabling technologies, zoals de VVD zojuist al aanhaalde. En dat is dan ook te lezen in het Statenvoorstel. En om toezicht te houden wordt de uitvoering neergelegd bij de raad van toezicht van de Stichting Photon Delta, oftewel nog meer baantjes in de baantjescarousel.

De PVV is van mening dat de financiering van de programmalijnen van het Uitvoeringsprogramma High Tech Systemen en Materialen (HTSM) eigenlijk ook gewoon via het Innovatiefonds had moeten lopen, waar scherpe kaders aan gebonden zijn. De vraag is dan ook waarom dat niet gebeurd is. En de gedeputeerde Pauli of de gedeputeerde Van Merrienboer zal dadelijk ook dan wel zeggen, net als in 2016, dat dat gewoon niet kan. Maar de provincie Overijssel investeert ook vanuit het Innovatiefonds, dus waarom is dat dan de afgelopen jaren niet mogelijk gemaakt? Juist het Innovatiefonds was de geëigende weg geweest. High tech systems en materialen staan immers niet voor niets als eerste topcluster in de lijst van bedrijven dat in aanmerking komt voor het fonds. En ook de kern van het Uitvoeringsprogramma High Tech Systemen en Materialen past perfect bij de ambitie die in de factsheet van het Innovatiefonds wordt genoemd en ik citeer: "Versterken van de technologische groei in Noord-Brabant middels krachtige, innovatieve topclusters en cross-overs van topclusters." Graag hoor ik van de gedeputeerde zo meteen hoe hij hierover denkt.

Voorzitter. Maar er staat ook iets positiefs in dit voorstel. In het Statenvoorstel staat dat de lening en de eerdere risicoafdekking van 4 miljoen aan vastgoedontwikkeling voor de bouw van het atrium vervalt. Het blijkt dat dat geld van de gedeputeerde toch niet nodig was en de provincie dus echt weer te vroeg klaarstond met een zak met geld. Nou, je kan er ook wat kanttekeningen dus dit keer bij plaatsen, of we weliswaar niet wederom te vroeg klaarstaan met een zak met geld.

En ik ben eigenlijk ook wel een beetje benieuwd, gezien die hele lof over fotonica: zou de gedeputeerde nou zelf ook geld investeren in fotonica? Het is een heel jubelverhaal, dus ik verwacht dan dadelijk ook niet anders als een ja. Dus waarom gaan we dan niet harder op zoek naar private partijen die willen investeren? En wat is dan nou echt de noodzaak om er Brabants belastinggeld in te gaan investeren? Wellicht dat de gedeputeerde dadelijk een baan ambieert binnen de Brainport Industries Campus. En dan bedoel ik de gedeputeerde Pauli en niet Van Merrienboer.

Afsluitend. De PVV wil dat de provincie een goede basis legt voor de economie in Brabant en vooral verbindt, aanjaagt en belemmerende regelgeving wegneemt. Iets wat wij helaas dit college deze periode nog niet hebben zien doen en we zien ook niet dat dit voorstel daaraan bijdraagt. Tot zover.

De **voorzitter**: De fractie van D66, de heer Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Regeren is niet alleen vooruitzien, maar ook op tijd beslissingen nemen en handelen. Met andere woorden, er wordt van ons als politiek bestuur verwacht dat wij de toekomstige ontwikkelingen op allerlei gebieden op tijd zien. Dit als we onze stimulerende, faciliterende en waar nodig als kartrekkersrol optimaal willen vervullen, ook onze verantwoordelijkheid nemen om keuzes te maken. Waar we wel of niet in willen investeren voor een duurzame en toekomstbestendige samenleving.

De inhoud van dit Statenvoorstel is een goed voorbeeld hiervan. Hiermee wordt getracht het gehele ecosysteem van het hightechcluster in Brabant te versterken. De toekomstige technologische ontwikkelingen gaan in een rap tempo door. Er komen steeds nieuwe technologische ontwikkelingen op diverse gebieden. Sommige hiervan staan nog in de kinderschoenen, zoals fotonica. Dit lijkt een veelbelovende ontwikkeling wat betreft de invloed en impact op onze samenleving, zoals het verminderen van energiegebruik. Fotonica is nadrukkelijk genoemd als economisch kans in het regeerakkoord en maakt tevens deel uit van de nationale Brainport Actie Agenda en de regio-envelop. Deze ontwikkeling is te vergelijken met die van ASML in Veldhoven. Dit bedrijf is ooit door een aantal ex-medewerkers van Philips opgestart en inmiddels is dit bedrijf de wereldleider op het gebied van semi-conductors. Er werken meer dan zeventuizend mensen alleen al in Veldhoven en het groeit nog steeds door. Niemand had dit toen ook kunnen bedenken en overzien. Dit allemaal gaat natuurlijk niet zonder risico's. Onze fractie, D66, gelooft in een duurzame, gezonde en toekomstbestendige samenleving. Wij beseffen dat dit niet zonder investeringen in de

toekomstige technologische ontwikkelingen kan worden gerealiseerd. Meestal vinden deze ontwikkelingen plaats zonder bemoeienis van de overheid. Soms kan dit niet snel genoeg gaan of niet optimaal plaatsvinden zonder de betrokkenheid van de overheid. Dit geldt ook voor het onderwerp in dit Statenvoorstel. Als wij hierin nu niet onze rol willen nemen en niet instappen in deze veelbelovende technologische ontwikkeling kunnen wij ook geen rol spelen op de maatschappelijk relevante onderwerpen in de hightechindustrie en kennisindustrie. Tevens behoud van de werkgelegenheid voor onze regio. Ook zal het de aantrekkingskracht voor de buitenlandse studenten en kennismedewerkers vergroten.

Onze fractie wil natuurlijk dat we onze investering zo snel mogelijk terugzien, op zijn minst met een marktconform rendement. En dit hoeft niet altijd in klinkende munt te zijn, als wij het maar in maatschappelijk relevante factoren kunnen zien terugkomen. Daarom stellen wij eisen ten opzichte van onze investering in dit traject. Onze fractie wil graag dan dat van die vierduizend banen die tot 2030 zullen komen, mede dankzij deze investering, minstens 10% voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt moet worden beschikbaar gesteld. Daartoe dienen wij een motie in.

Motie M 2 'Eerlijk delen'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 8 november 2018, behandelend het Statenvoorstel 58/18 A Uitvoeringsprogramma innovatie High Tech Systemen en Materialen - vervolginvestering fotonica en Brainport Industries Campus constaterende dat:

- we ook een bijdrage gaan leveren aan de nationale ambitie om in 2030 met ten minste 25 bedrijven een omzet van 1 miljard euro en 4000 arbeidsplaatsen te realiseren, binnen een ecosysteem dat draait om de sleuteltechniek 'geïntegreerde fotonica';
- de Provinciale Staten het gehele ecosysteem van het hightechcluster in Brabant hiermee beogen te versterken;
- we de hiermee beoogde regionale economie willen versterken en Brabant als top kennis- en innovatieregio in Europa positioneren, zoals verwoord in het Economisch programma 2020;

overwegende dat:

- de provincie Noord-Brabant voor dit bedrag als funding partner optreedt in de publiek-private samenwerking;
- niet alle leningen revolverend zullen zijn mag het rendement soms ook terugvloeien in een andere vorm dan klinkende munten;
- de provincie voorwaarden mag stellen aan bedrijven/organisaties voor het verstrekken van leningen of subsidies

roepen Gedeputeerde Staten op:

concrete afspraken te maken over die 4000 banen die tot 2030 zullen worden gerealiseerd minstens 10% voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt moeten worden beschikbaar gesteld. Deze plekken zullen door regio's naar rato (op basis de hoogte van de investering) moeten kunnen worden opgevuld; en gaan over tot de orde van de dag.

D66: Suat Kutlu

PvdA, Martijn de Kort

SP, Wouter van der Staak"

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Kardol. Sorry, Willems.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Maakt niet uit, ik vind beide prima. Ik hoor u wat zeggen over maatschappelijk rendement. Ik hoor u zeggen over marktconforme rente. Nou ja, wat vindt u een

marktconforme rente? Volgens mij staat in het voorstel ... Nou ja, zegt u het maar. Wat is marktconform volgens u?

De **voorzitter**: Mijnheer Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Voorzitter. Bij elke lening die revolverend is stellen we gewoon een rente vast, die marktconform moet zijn. En daartoe geldt deze investering ook.

De **voorzitter**: Mevrouw Willems.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Oké. Dus als deze rente niet marktconform is, wat hij volgens mij ook totaal niet is, stemt u dan tegen dit voorstel?

De **voorzitter**: Mijnheer Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Wij zijn niet tegen dit voorstel. Wij zeggen ook: als dat niet in een marktconform rendement haalbaar is, dan moet het op een maatschappelijk relevante manier terugvloeien.

De **voorzitter**: U heeft twee keer geïnterrumpeerd. De heer Kutlu gaat verder.

De heer **Kutlu** (D66): Daartoe dienen wij een motie in. Door de ontwikkelingen langs kpi's op een aantal testomgevingen en het aantal bedrijven dat deelneemt kan worden vastgesteld of zij goed functioneren. De huidige kpi's zijn een inschatting op basis van de huidige kennis. Daarom wil onze fractie na de eerste analyse van deze kpi's meteen op de hoogte worden gebracht of die afdoende zijn. Zo niet, dan willen wij weten welke nieuwe kpi's hieraan zullen worden toegevoegd. Kan de gedeputeerde ons dat toezeggen? Tot zover. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kutlu voor zijn bijdrage. Dan nu de Partij van de Arbeid-fractie. De heer De Kort. Aan hem het woord. En de motie zullen we inderdaad ...

De heer **De Kort** (PvdA): Dank, voorzitter. Meer dan 10 miljoen euro uittrekken om een economische ontwikkeling op gang te brengen. Dat is nou niet iets waar ik als PvdA per definitie voor zou zijn. Bij een andere economische ontwikkeling zou ik dat ook niet zijn geweest. Een heleboel ontwikkelingen pakt de markt zelf prima op. Die discussie, een aantal van jullie gaf het aan, waarom doet de markt het zelf niet? Nou, soms zijn ontwikkelingen zo groot, duren ze zo lang en zitten er zoveel risico aan dat de markt het niet oppakt. En de overheid heeft dan soms wel een rol te pakken. We hadden geen internet gehad als het niet aan de overheid had gelegen. Als je naar de ruimtevaart kijkt en allerlei materialen waar we dagelijks gebruik van maken hadden we die niet gehad als de overheid niet af en toe een rol zou pakken. Ik vind wel dat je dan moet kijken naar of het een maatschappelijk relevante economische ontwikkeling is. En voor mij zit de sleutel in iets wat ik eigenlijk nog een beetje onderbelicht vind in de verhalen tot nu toe: het datagebruik in de wereld neemt enorm toe. Het energiegebruik dat daarmee samenhangt neemt enorm toe. Het opwarmen van een kopje thee, en er zijn er vanavond alweer veel gedronken, kost evenveel energie als één zoekopdracht op Google. Een Netflix-film kijken kost evenveel energie als met een middenklassenauto 30 kilometer rijden. Als je kijkt hoe enorm de explosie is van het datagebruik, hoeveel energie dat kost, dan vind ik dat ik, niet alleen als Economie-, maar ook als Energiewoordvoerder, een duidelijk belang kan aanwijzen bij fotonica. Om die reden steunen wij als PvdA dit voorstel dan ook van harte. En ja, wij steunen ook dat wij als Brabant daar geld in steken en dat Overijssel en Gelderland dat

mee doen. En niet alle andere provincies, omdat wij als Brabant een koploperpositie hebben, net als Gelderland, net als Overijssel. En ik vind het heel netjes als de nationale overheid investeert met dus ook geld uit Zeeland, die er waarschijnlijk niet heel erg van gaat profiteren, dat wij dan als Brabant, die heel erg gaat profiteren, net ietsje meer bijdraagt, zodat het wat eerlijker is vanuit landelijk perspectief.

De **voorzitter**: Ik dank u voor uw bijdrage. Mevrouw Roijackers van de fractie van GroenLinks dan nu.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, wat een gloedvol betoog was dat van de PvdA. Echt mooi! Wat jammer dat mister fotonica in dit college dit zelf niet kan horen, want die zit in China. Maar daar zo meteen wat meer over. Onze provincie gaat fors investeren in fotonica als we als Staten instemmen. 10 miljoen euro voor Photon Delta, bovenop de in 2016 verstrekte lening van 2 miljoen euro aan het consortium van bedrijven Met zo'n fors bedrag moet je wel zeker zijn van je zaak. Dat is al door een paar mede-Statelieden hier gezegd. Afgelopen week werd duidelijk dat de maatschappelijke opbrengst van een andere veelbelovende techniek, de blockchain, tegenvalt. Het blijkt toch nog lang niet die technologisch-maatschappelijke vernieuwingen en verbeteringen te geven die gehoopt waren. Hoe zeker zijn wij van fotonica? Terwijl China, waar de gedeputeerde nu is, onbetwist de dominante speler is. Zeker, het is veelbelovend, die fotonica. In snelheid en in de mogelijkheid van het besparen van energie, ik sluit aan bij de PvdA. GroenLinks is groot voorstander van technieken die ons energie gaan besparen. We zijn ook blij te zijn bijgelicht door het college over de samenstelling van de raad van toezicht en als borging van het publieke belang daarin. Maar we blijven vragen houden over de maatschappelijke opbrengst en het Brabantse rendement. Er is momenteel een tekort op de totaalbegroting van Photon Delta van 75 miljoen euro. We nemen als provincie een inspanningsverplichting en de inzet is dat de begroting sluitend wordt vanuit de bijdrage van private partijen en dat we optimaal gebruik gaan maken van Europese programma's. Uiteraard. Afhankelijk van de uitkomsten kan dan een additionele vraag volgen. Maar betekent dit nou concreet dat hierna nogmaals om een investering gevraagd kan worden vanuit Brabant?

Op dit moment werken er 150 onderzoekers en 300 technici aan fotonica in Brabant. Ons worden nu 4000 voltijdbanen voorgespiegeld. De VVD zei het net ook al. Is dat nou reëel en zijn hierover afspraken gemaakt met bedrijven? We betreuren het als GroenLinks dat er geen onderscheid is gemaakt naar regio. Het is een gemiste kans. U wist dat u naar de Brabantse Staten moest met deze vraag. De inschatting, zo bleek uit antwoorden op vragen van GroenLinks, is dat er 50% landt in Brabant. Want we hebben hier al een high tech systeem met bedrijven die daar technisch op aansluiten. Maar hoeveel precies? Kan de gedeputeerde ons zeggen hoeveel Brabantse bedrijven er bij betrokken zijn? En gaat het dan om kleine bedrijven of juist om grote spelers? Wat maakt ons fotonicacluster nou concurrerend, slim en goed opgewassen tegen die grote Aziatische spelers op dit terrein? Misschien is de gedeputeerde die vraag nu net aan het opvragen, maar we willen hem ook graag nu horen nu we over dit bedrag van 10 miljoen euro gaan beslissen.

We weten dat onze Brabantse kennisinstellingen zijn aangesloten. Maar wanneer volgt nou precies het plan van aanpak door en voor onderwijspartners? Waarom ligt dat nou niet hier onder het voorstel? De potentie van fotonica is helder en de goede intenties van het college ook. Nu nog ons overtuigen dat de investeringen gaan renderen, juist hier in Brabant en dat de hele samenleving op termijn kan gaan profiteren. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers voor haar bijdrage. De fractie van 50PLUS, de heer Oosterveer, dan nu.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voorzitter, beste collegae. De fractie van 50PLUS staat achter dit voorstel van het college over Photon Delta. Fotonica kan een wezenlijke bijdrage leveren aan technologische

voortschrijding en energiebeheersing. Verder geeft het een verdere impuls voor het zijn van een technologisch hoogstaand gebied en een goede arbeidsvoorziening. En dus sociaal verdere ontwikkelingsmogelijkheden. Om kort samen te vatten: 50PLUS omarmt dit voorstel. Ik dank u, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Oosterveer voor zijn bijdrage. De heer Van der Wel van de Partij van de Dieren dan nu.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank u wel. Voorzitter. Eigenlijk wordt het voorstel samengevat in één zin, zoals in het voorstel staat beschreven: 'We zien marktpotentie, maar de toekomst blijft onzeker.' Om verder te gaan met het voorstel waarin staat dat de cd in Eindhoven is uitgevonden. Voorzitter. Zoals ook Video2000 in Eindhoven is uitgevonden. Alleen weten we allemaal dat vhs de wereldstandaard is geworden. Voorzitter. Als ik het voorstel lees, dan lijkt het alsof het geheel een heel coherent geheel is. Maar is dat ook zo? Want wat is nu de gemeenschappelijke deler van alles? En dat kan niet fotonica zijn, net zomin als het een auto kan zijn. Want het gaat om een veelvoud aan processen en het gaat om een veelvoud aan producten. En bij de partners zitten vooral overheden en onderzoeksinstituten, allemaal gefinancierd door overheidsgeld, 123 miljoen euro. Van elke multiplier kan in dat geval dan ook geen sprake zijn. Industriële partijen inclusief MKB hebben 46,5 miljoen euro toegezegd. Met de nadruk op 'toegezegd'. En er is een tekort van 175 miljoen euro op het hele programma. En dat is gek, gezien het heel lovende verhaal over fotonica, een potentiële miljardenindustrie. En er is sprake van mobilisatie van 100 miljoen euro doordat middelen revolverend worden ingezet. Alleen leveren de vier stappen in het plan van Photon Delta geen geld op, omdat het allemaal over research and development gaat. Kan het college uitleggen hoe dat precies nu werkt? We besluiten ook nog over 708.025 euro voor de Begroting 2018 voor TU Eindhoven. En ook dat is subsidie. En verder maken Europese subsidies ook deel uit van het plan. Volgens het college is subsidie op subsidie op subsidie een multiplier. Wij kijken daar als Partij voor de Dieren toch anders naar. Fotonica is niet uniek voor Brabant of Nederland. Andere landen, zoals Duitsland, China - net al genoemd - en Amerika werken er ook aan met een veelvoud aan middelen. Voorzitter. Wij zijn erg kritisch op dit voorstel, met name omdat het kijken in een kristallen bol is. En wij vinden, echt van ganser harte, met ons hele hart, dat als dit belangrijk is voor Brabant, wij veel meer verwachten van bedrijven die er iets aan willen verdienen. Dus zonder die inzet zichtbaar in een voorstel kunnen wij niet voor stemmen.

Voorzitter. Het laatste punt over de lening van 4 miljoen euro voor het atrium, dat vinden wij positief, want dat is typisch iets dat de markt had moeten oppakken.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel. Ik constateer dat we hiermee aan het einde zijn van de bijdragen van de zijde van uw Staten in eerste termijn. Ik wil de gedeputeerde vragen de beantwoording terstond ter hand te nemen. Gedeputeerde Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, dank je wel. Een van mijn laatste activiteiten op de Brainport Industries Campus was dat ik mee mocht doen aan de opening van een straatnaambordje van Rein Welschen. En toen hebben we teruggeblikt op die roerige periode in die Brainport, waarin 36.000 mensen ontslagbrieven kregen omdat die industrie op dat moment op zijn kont lag. Rein Welschen was samen met mensen vanuit het bedrijfsleven en de kennisinstellingen, de triple helix, een van de gangmakers die een advies van - hij is er nog - professor Nic Douben ter harte nam en zei: 'Jullie moeten gaan investeren in nieuwe technologieën en nieuwe clusters'. En dat gaat met horten en stoten, want we zijn op dit moment allemaal apetrots op ASML, maar dat bedrijf was vijftien jaar geleden ook bijna er niet meer geweest. En daar moest ik toch even aan denken toen dit voorstel hier lag, omdat ik zelf denk dat die Rein Welschen eigenlijk heel trots zou zijn op waar wij nu staan. Want - en dan kom ik ook bij de Agenda

van Brabant, die als kernmissie definieert die top 5-positie van innovatieregio's - dat hebben wij jaren gedaan zonder betrokkenheid van de nationale overheid. Wij waren en zijn nog steeds een innovation leading regio in een innovatievolgend land volgens de systematiek, de lijstjes van Europa. Het is echt een te markeren ontwikkeling dat hier een nationale strategie ligt voor een kerntechnologie, waarvan menigeen zegt dat het echt een van de technologieën is die op lange termijn gaan zorgen dat werkzekerheid in Brabant er zal blijven. 4000 fte in 2030, natuurlijk is dat een kristallen bol met onzekerheden omgeven. Maar op het moment dat keuzen die wij maken die zijn ingebed in een nationale strategie - de heer Burger Dirven zei onderdeel van een van de sleuteltechnologiekeuzen die we ook Europees maken - geven die uitzicht op. En nogmaals, er worden in China belangrijke keuzen gemaakt en investeringen gedaan. Maar een bedrijf als ASML is in zijn niche natuurlijk een wereldspeler en is niet afhankelijk van keuzen die elders worden gemaakt, maar maakt in die boardroom in Veldhoven keuzen rond private R&D, die - en daarin onderscheidt Brabant zich echt - qua aandeel in research en development heel hoog zijn.

En nu ligt er een voorstel waarin de overheid in de voorkant investeert in de publieke financiering. Het speelt zowel stevig in Overijssel en Brabant, dat gaat gepaard met een groeiend commitment vanuit de bedrijven. En waarom niet andere provincies? Omdat wij Brabant zijn, omdat wij nu eenmaal die uitgangspositie hebben dat wij - inmiddels naast Utrecht - een van die innovatieleidende regio's zijn waar deze ontwikkeling gestalte kan krijgen. En ik snap dat u op zoek bent naar de precieze meerwaarde voor Brabant. U heeft het zelfs over 4000 fte in 2030, waar wij nu al 10% social return aan zouden willen koppelen. En toch denk ik dat we wat dat betreft nu moeten kiezen voor die lange termijn. Er zitten risico's aan. Er is sprake van een forse risicoafdekking, dat ziet u ook. Meteen in de richting van de heer Burger Dirven, als die risicoafdekking niet nodig mocht blijken te zijn, dan valt die inderdaad terug naar economische structuurversterking, tenzij u als Staten een ander besluit neemt. Want dat zijn volgens mij de spelregels. Maar met die toch forse risicoafdekking gaan wij in ieder geval financieel verantwoord deze investering aan.

Waar blijven de private bijdragen? Nogmaals, als ik historisch terugblik weten wij dat we juist in Brabant enorme inspanningen hebben moeten doen om publieke middelen naar Brabant te krijgen om te matchen met die enorme inspanningen die de private partijen doen. Natuurlijk is het op dit moment een verhouding, maar die hoort zich in de toekomst toe te ontwikkelen in de richting van een steeds groter aandeel privaat. Dat ben ik volstrekt met de heer De Heer eens. Maar op dit moment denk ik dat dit een verantwoorde verdeling tussen publiek en privaat is en iets waarvan misschien wel voor het eerst in Nederland sprake is van zo'n overtuigende keuze voor een nationale strategie.

Wat gaat de Brabander daarvan merken? Ja, ik vind het oprecht moeilijk om twaalf jaar vooruit te kijken. 4000 fte, hoeveel landen er daarvan in Brabant? Ik vind het eigenlijk passend bij de wijze waarop wij in het verleden onze economische strategie hebben ontwikkeld, dat wij heel bewust nu kiezen voor een nationale strategie en niet op voorhand - een beetje Engels, I want my money back - heel erg gaan kijken wat het de Brabanders oplevert. Ik denk dat wij juist het vertrouwen zouden moeten uitstralen dat wij met een overtuigende nationale strategie, die ook optimaal gebruik maakt van de mogelijkheden die Europa daarvoor biedt, de koek groot maken. In de beantwoording hebben we een slag in de lucht gemaakt, maar wel op basis van het kennen van onze uitgangspositie hebben we het vertrouwen dat de helft van die fte voor Brabant zijn. Ik hoop dat het er veel meer worden.

Dan ben ik bij de heer Kutlu. Als ik kijk naar de motie die wordt neergelegd, dan vraag ik u toch nog eens even goed naar die motie te kijken. Wat vraagt u? 10% social return over een werkgelegenheidseffect in 2030. Dat is in ieder geval fors meer dan wij nu ten aanzien van ons eigen inkoopbeleid bijvoorbeeld hanteren. En het gaat om groeiende bedrijven die vooral bezig zijn volgens mij om in internationale netwerken internationale kenniswerkers aan te trekken om die concurrentiepositie rond fotonica verder te ontwikkelen.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Willems.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voorzitter. Ik hoorde de gedeputeerde zojuist zeggen dat van die 4000 fte daarvan de helft in Brabant gaat belanden. En toch zie ik in de antwoorden op mijn technische vragen, geeft u antwoord dat u niet kunt zeggen hoeveel fte het voor Brabant zijn. Dus waar haalt u die 50% vandaan?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Volgens mij hebben wij in de beantwoording aangegeven, de heer De Heer haalde dat aan, dat dat op dit moment een inschatting is op basis van de kracht van onze kennispositie en de positie van onze bedrijven. Maar als u eerlijk vraagt: 4000 fte in 2030 en wat is het aandeel dat in Brabant landt? Dan is dat volgens mij niet scherper te doen dan inderdaad een aanname die uitgaat van hoe krachtig onze positie nu is.

De **voorzitter**: Mevrouw Willems.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Maar met een flinke slag om de arm, mevrouw Willems.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Ik hoor u nou 50% zeggen. Dus als u 50% zegt, op basis van de technische vragen kon u dat niet zeggen, daar is specifiek naar gevraagd. U zegt nou 50%. Nou, dat is heel mooi. Kunt u dat dan ook hard maken of krijgen we dat ..., of is dit even ...? Want u zegt het met een behoorlijke stelligheid, maar dan zou ik dat ook graag zwart-op-wit willen zien, dat ook echt 50% in Brabant belandt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nee, het is inderdaad dit. Dus u krijgt die stevigheid niet. We praten over een toekomstige ontwikkeling 2030. En dat is hier niet nieuw, dat heeft u in de beantwoording van de technische vragen kunnen lezen. Wij hebben een inschatting dat dat 50% is.

De **voorzitter**: Kutlu.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Wij kiezen niet voor die kpi, omdat wij kpi's definiëren in de nationale strategie. En ik wil nogmaals onderstrepen dat wij heel blij zijn dat we dat op nationaal niveau kunnen definiëren en doen we dat liever niet op Brabants niveau.

De **voorzitter**: Ja. Uw punt is duidelijk. En ik meende een punt te horen. Daarom de heer Kutlu, nogmaals interruptie.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde de vraag stellen of ik wel weet wat ik met die 10% vraag in mijn motie. Wat ik daarin vraag is niet 10% alleen maar voor onze regio. 10% is echt bedoeld inderdaad breder dan onze regio. Stel je voor dat het echt 4000 is, 10% van 4000. Maar ook heb ik gezegd dat het verdeeld kan worden in verhouding hoeveel partijen daarin investeren. Dus naar rato kan dat verdeeld worden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Ik vind het een volstrekt niet realistische motie. We praten over een onzekere ontwikkeling die naar onze inschatting 4000 fte gaat opleveren, waarvan we over een aantal jaren pas echt naar consumentenproducten gaan. Mijn inschatting is dat die fte echt allemaal hoogwaardige fte zijn in die hightechindustrie. U bindt daar een wens aan waarvan ik denk dat dat by far overstijgt bijvoorbeeld wat wij ten aanzien van ons eigen inkoopbeleid doen, waarvan we precies weten wat we uitvragen. Wij hebben een social-returnambitie van 2% tot maximaal 5%. U komt met 10% aan die op geen enkele manier is in te vullen. Ik wil u toch even vragen om daarnaar te kijken. Wij investeren in een technologie waarvan we weten dat de kengetallen zijn dat 1 R&D in die hightech goed is voor 10 tot 12 banen in de industrie. Een baan in de industrie is gemiddeld goed voor 1,3 baan in de dienstverlening. Dat is de trek in de schoorsteen. Dat is werken aan werkzekerheid. Dat is volgens mij de echte diepte-investering. En uw verzoek om met een motie in de richting van bedrijven die internationaal acteren nu een last op te leggen van 10% social return, terwijl er nog geen beeld is van hoe en waar die 4000 fte precies gaat vallen, dat is volgens mij volstrekt niet realistisch. Dus het college ontraadt die motie ten stelligste.

De **voorzitter**: Duidelijk. Kutlu, een reactie.

De heer **Kutlu** (D66): Voorzitter. Dan wil ik van de gedeputeerde weten of hij het dan inderdaad met mij eens is dat er ook iets moet zijn in de zin van social return. Of u het met mij eens bent. Als u het met mij eens bent, wat acht u dan realistisch qua procenten of aantallen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, ik vind het volstrekt voorbarig om in 2018, een langetermijninvestering in een technologieontwikkeling en in de ontwikkeling van groeiende bedrijven, om daar in deze fase überhaupt een social-returndoelstelling aan te koppelen. Ik zou ten volle gaan voor de overtuiging dat een groei van de productie en werkgelegenheid in de industrie een enorme spin-off heeft naar de groei van de werkgelegenheid in de dienstverlening. En dat dat echt investeren is in de werkzekerheid van Brabanders.

De **voorzitter**: De Heer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): En ik denk, als u een keer over social return wilt praten, ja over een aantal jaren, mijnheer Kutlu, als we zicht hebben op wat echt in de werkgelegenheidsstructuur het effect is van deze investering.

De **voorzitter**: Het punt is duidelijk. De Heer nu.

De heer **De Heer** (CDA): Ja, dank u wel voor uw antwoorden tot nu toe. Ik wil u toch nog even een keer uitdagen op wat de gewone Brabander ervan merkt. Als ik naar de stad Eindhoven kijk, dan is dat een stad die moeite heeft om zijn financiën op orde te krijgen. Dat is eigenlijk heel vreemd als je kijkt naar het feit dat ze eigenlijk in een heel rijke, goed florerende Brainportregio ligt.

De **voorzitter**: Uw vraag is?

De heer **De Heer** (CDA): Mijn vraag is dus eigenlijk, ook op dit punt, we investeren wel heel veel in de techniek, maar wat merkt nou de gewone Brabander ervan?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Twee elementen. Nogmaals, dat is de overtuiging op basis van inmiddels toch twintig jaar succesvolle strategie. Dat is dat wij investeren in de toekomstige werkzekerheid van Brabanders. Wat de Brabander vandaag merkt. Die zal vandaag nog niet zoveel merken als we over 4000 fte in 2030 praten. Als we nu die keuze niet maken als in het verleden ... De cd is genoemd. Geleerd van de ervaringen van vhs en niet in de andere volgorde. Dat waren langetermijninvesteringen in die werkzekerheid. En dan gaan we in 2030 tegen elkaar zeggen: dat was een wijze investering die x-werkgelegenheid heeft opgeleverd. Dat wil ik nog wel onderstrepen, want de heer De Kort onderstreept dat: het is ook onze verantwoordelijkheid om te investeren in innovatierichtingen die ook bijdragen aan een aantal maatschappelijke uitdagingen. Want die energieafdruk van onze digitale economie neemt hand over hand toe. Dus er is ook een verantwoordelijkheid om te investeren in technologieën, die maken dat het energieverbruik van die hightechindustrie ook kan afnemen. Dus dat vind ik ook een overheidsverantwoordelijkheid. En gaat de burger er iets van merken? Ja, zeker.

De **voorzitter**: De Heer een reactie? Nee. Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik heb een vraag aan de heer Kutlu, want die sprak over social return. Mijn vraag aan de heer Kutlu is: is iedere baan erbij geen directe social return? Laat staan 4000 fte erbij.

De **voorzitter**: Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Ik hoef volgens mij niet aan u te vertellen wat social return is. Kijk, we zijn met elke baan blij. Alleen hebben we elke keer gezegd: met dit soort investeringen vanuit de provincie moeten we ook naar social return kijken. En dat is juist onze rol daarin. En wij hebben nu een kans. De gedeputeerde zal het met mij eens zijn dat wij al gesprekken gaan voeren met VNO-NCW, met alle partijen. Dat we al rekening daarmee houden. Dus ik hoop dat die toezegging minstens gedaan kan worden.

De **voorzitter**: Burger Dirven. Nee. Ja. Gaat uw gang.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Volgens mij was de vraag van de heer Kutlu aan de gedeputeerde. Die kan ik niet beantwoorden. Ik wil wel even reageren op uw generieke stelling. Iedere ondernemer wil de beste mensen in zijn organisatie hebben. En die heeft ook een sociaal gevoel. Dus die heeft ook zeker gevoel voor social return. Dat is mijn persoonlijke ervaring.

De **voorzitter**: Goed. Nee nee. We gaan nu echt verder. Van Merrienboer vervolgt zijn betoog. Wilt u op dit punt nog aansluiten? Nou, vooruit dan, omdat u nog aan de tafel aanschoof. De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja. Ik wil proberen daar een mooie tussenweg in te vinden. We hebben natuurlijk een Quotumwet die niet actief is. Dit gaat op termijn ook tot investeringen leiden. De BOM gaat hier ook een rol in spelen. Ik zou het wel mooi vinden als we als college, bij investeringen die wij vervolgens zelf ook weer doen via de BOM, wel kijken dat bedrijven zich in ieder geval houden aan de afspraken die we in Nederland hebben gemaakt met VNO en dergelijke. En ook in deze sector zijn er bijvoorbeeld op het gebied van hoogopgeleide IT'ers met autisme allerlei mogelijkheden om het mooi in te

vullen. Dus meer een toezegging dat we kijken hoe we met directe investeringen daar rekening mee houden.

De **voorzitter**: Ja. Kort en bondig graag. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Kijk, in algemene zin ja. Maar ik ga hier geen symbolische uitspraken doen. Als het gaat om de hoogopgeleide mensen met autisme die op zoek zijn naar een baan, social-returnafspraken moet je maken op het moment dat je inderdaad een goed perspectief op de werkgelegenheid hebt, die je de mensen kunt aanbieden. Op het moment dat dat nog onduidelijk is, dan neem je zelfs een risico. Als we nu social-returnverplichtingen gaan opleggen aan groei-bedrijven, die op dit moment ook in staat zijn om inderdaad voor een andere regio te kiezen. Er zijn in het verleden genoeg technologieën geëxporteerd naar andere plekken. Wij willen investeren in de werkzekerheid van Brabant. En echt, op het moment op weg naar 2030 dat wij zicht krijgen op de werkgelegenheidseffecten, dan zullen we alsdan gebruikmakend van de kaders, die sociale verantwoordelijkheid verder invullen. Maar laat nu eerst de trek in de schoorsteen eens op gang komen, waarbij 1 fte in de industrie tot 1,3 fte in de dienstverlening leidt. En in die dienstverlening ook ruimte geven aan een breder opleidingspalet dan alleen maar de hoogopgeleide.

De **voorzitter**: Goed. Ik wil de gedeputeerde nu verzoeken zijn betoog te gaan vervolgen.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik heb volgens mij aangegeven waarom het college van mening is dat we inderdaad in een nationale industrie moeten investeren. Dat wij, juist wij, ons niet in een soort Brabantse eenkennigheid moeten keren om Brabantse kpi's te formuleren. Wij kiezen heel bewust voor een nationale strategie, waarbij wij het Rijk langjarig kunnen aanspreken op een bijdrage, ook vanuit de publieke middelen waar het Rijk over gaat. Als dat mocht leiden tot het bijstellen van die kpi's, ik kijk naar de heer Kutlu, natuurlijk zullen wij u daarover informeren. Want de kpi's stellen wij inderdaad ook hier vast. Dus het is niet zo dat wij niet sturen op die kpi's, het is alleen zo dat we ze definiëren op het schaalniveau van Nederland en niet op het schaalniveau van Brabant.

Voorzitter. Ik denk dat ik daarmee de belangrijkste vragen beantwoord heb. Misschien nog in de richting van de Partij voor de Dieren. Want er werd even geschiedenis geschreven op een manier waarvan ik denk 'even niet'. U begon met de cd en kwam toen met de vhs. Mijn buurman heeft juist in die ontwikkeling van de cd een belangrijke rol gespeeld en heeft daar ook een mooi boek over geschreven, waarbij Philips liet zien hoe ze geleerd had van de vhs. Want de cd is een doorslaand succes na de mislukking van vhs. En dat lerend vermogen, wat erg te maken had met zelfbewust niet kiezen voor een Brabantse productie en maar eens kijken hoe je de wereldmarkt daarmee verovert, maar dat ging over, met bijvoorbeeld Sony, afspraken maken over standaardisatie. Het gaatje van de cd is een Nederlands dubbeltje en geen Chinees dubbeltje. De standaardisatie kwam op gang omdat er geïnvesteerd was in een technologische koppositie. Nogmaals, risico's voldoende, maar als je inderdaad dat profijt naar Brabant wilt halen, dan zul je technologiepropositie moeten maximaliseren om vervolgens voor de business ook de internationale standaarden te kunnen beïnvloeden. Dat is de les van de cd, dat is de les van vhs, en dat is waarom er ook zo bewust gekozen wordt voor een nationale strategie, ook gericht op die nationale netwerken. En dat is, volgens mij, nogmaals, met risico's omgeven, de echte les.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, en dat ben ik met de gedeputeerde eens, dat is de echte les van bedrijven. Bedrijven die in dit voorstel enorm ontbreken, omdat het toezeggingen zijn. En voor de rest

kunt u natuurlijk uitzoeken, uitvinden, bedenken en ontwikkelen wat u wilt op universitair niveau, het gaat erom wat de standaard van de toekomst wordt. En ik lees daar heel erg weinig over. En dan is de teleurstelling des te groter dat bedrijven niet staan te trappelen om deel uit te maken van dit voorstel, veel meer dan 46,5 miljoen euro. En daar wil ik dan graag wel een antwoord op. Wat verwacht de gedeputeerde op termijn van die bedrijven? Wat gaan ze nu doen, wat gaan ze in de toekomst doen?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Wat kun je vanuit andere ontwikkelingen leren? Het is een investering, waarbij wij zien dat we ook koploperbedrijven hebben, dat er snelle groeiers tussen zitten. Daarom zit het niet in het Innovatiefonds, want dat moet 100% revolveren. Dus dit is een investering met risico. Dat betekent dat je in een vervolgfase inderdaad de mogelijkheden hebt om bijvoorbeeld vanuit dat MKB-groefonds dit soort bedrijven te begeleiden. In de fase waarin we nu zitten zien wij – dat speelt in Overijssel en Brabant stevig – veel jonge startende bedrijven die deze technologie benutten om inderdaad hun businessproposities op te bouwen. Maar nog in een erg vroege fase van de ontwikkeling. Daarom is er ook nu sprake van publiek geld, omdat het risico voor die afzonderlijke bedrijven nog te groot is. We praten over een key enabling technology. Dat betekent een technologie die ondersteunend is in verschillende sectoren van verschillende bedrijven, waarbij de investeringen vanuit een privaat bedrijf in bijvoorbeeld R&D op dit punt niet te doen zijn. Dat is de samenballing nu publiek/privaat. Ik zei al in antwoord op de heer De Heer dat je mag verwachten dat het aandeel private investeringen natuurlijk veel sneller gaat groeien dan de publieke middelen. Daar zijn voorbeelden van. Er wordt nu ook een uitwerking gegeven aan een samenwerkingsovereenkomst met alle partijen in Photon Delta. Wij zien zowel in Overijssel als in Brabant nu aanzienlijke belangstelling vanuit bedrijven om daarin mee te investeren.

De **voorzitter**: Goed. Van der Wel een reactie nog.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, ik zie dat dan als een toezegging van de gedeputeerde dat we op korte en middellange termijn ook die investeringen van bedrijven gaan zien en terugzien. Dus ik hoop daar dan van de gedeputeerde een terugkoppeling van te ontvangen. Ik wil toch even stellen dat we het wel eens zijn over het feit dat er enorm veel publieke middelen in dit voorstel gaan zitten. Van links en rechts, van boven naar onder, in verhouding tot wat er nu privaat wordt bijgedragen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou ja, voor deze fase heb ik uitgelegd waarom dat zo is. Dan nog een vraag van mevrouw Willems. U hebt gezien dat er weer middelen vrijvallen nadat wij aanvankelijk in de ontwikkeling van BIC een publieke financiering voorzagen voor de ontwikkeling van het Atrium. Dan kunt u aan de ene kant zeggen: dat had u niet hoeven doen, want de markt pakt het op. Aan de andere kant kan ik zeggen: juist vanuit die bereidheid die we hadden om aan tafel te komen, zie je dat uiteindelijk private partijen, vanuit het vertrouwen dat ze hebben dat wij meedoen, een stapje verder zetten dan wij in aanvang dachten. Dus de financiering van het Atrium is volledig privaat gegaan. Dus het is niet zo dat we niet heel scherp zijn over de randvoorwaarden waarmee wij publiek geld inzetten, er is ook sprake van een maximum, 10 miljoen euro. Dus dat betekent inderdaad dat wij vanuit de intentie en de bereidheid om publiek geld in te zetten écht maximaal op zoek gaan naar die private multiplier, zoals we dat eigenlijk dus bij BIC ook hebben gedaan. En dat valt nu voor een deel vrij. Laten we hopen dat we de risicoreservering die we nu voor Photon Delta doen, dat we die ook sneller dan we misschien wel nu voorzien weer kunnen laten vrijvallen voor andere keuzes in het economisch domein.

De **voorzitter**: Oké. Mevrouw Willems.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Ik hoor de gedeputeerde zeggen, voorzitter: max 10 miljoen. Nou, wat in de technische vragen, de beantwoording, staat, is de enige zekerheid die we eigenlijk hebben op dit voorstel, is dat de begroting niet sluitend is en er een tekort is van 75 miljoen. En dat er wellicht nog een additionele vraag aan de provincie kan komen. Dus hoor ik u nou zeggen dat als er een additionele vraag komt aan de provincie, uw antwoord nee is?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nee hoor. Dat hoort u niet zeggen. U leest gewoon wat er staat en dat is: u neemt nu een besluit over maximaal 10 miljoen euro. En vervolgens zijn wij partner in een ontwikkeling in Photon Delta, waar een enorme opgave ligt. En waarbij wij partner zijn, dus ook de verantwoordelijkheid van partner nemen. Nogmaals, u gaf zelf al aan: misschien zitten we dan in een fase dat we inderdaad het innovatiefonds daar gericht voor kunnen inzetten. Nou, dat gaan we zien, maar u neemt nu een besluit voor 10 miljoen euro, maximaal 10 miljoen euro.

De **voorzitter**: Ja. Mevrouw Willems.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Dus u zegt eigenlijk ... Eigenlijk wat ik u nou dus hoor zeggen is: "Natuurlijk, nou een besluit van max 10 miljoen. Als ze morgen komen vragen om meer geld, nou, dan staan we als provincie gewoon weer klaar." Conclusie toch?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, u gaat met woorden draaien, mevrouw Willems. Kom op. Volgens mij probeer ik hier aan te geven hoe wij vanuit publieke middelen ook maximaal sturen op de bijdrage van private partijen. En het beeld dat u neerzet wordt dus ontkracht door het feit dat juist publieke middelen die in BIC zouden worden geïnvesteerd niet nodig zijn omdat private partijen daar een verantwoordelijkheid nemen. En dat is ook een opbrengst van het werk dat we doen. Wij besluiten nu over die 10 miljoen euro. En inderdaad ligt daar achter die horizon een ambitie om daar een enorme hoeveelheid private middelen in te gaan genereren met elkaar. Maar nu besluiten we daarvoor en niet meer dan dat. Punt.

De **voorzitter**: Goed. Wij gaan nu herhalen. Dit is gewisseld. Van der Wel, tot slot. Laatste interruptie in deze termijn.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, er was nog één onbeantwoorde vraag uit mijn bijdrage. Die stel ik dan maar. Er is sprake van mobilisatie van 100 miljoen euro, doordat middelen revolverend worden ingezet. Dus uit dit project komt ook nog 100 miljoen euro ergens vandaan, doordat middelen uit dit project voor Photon Delta revolverend worden ingezet. Ik wil toch van u weten hoe dat dan precies gaat.

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Hoe werkt het revolverend inzetten van middelen?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Als ik mag toelichten wat ik bedoel is, de middelen die u nu toezeft en die andere partijen toezeft, worden gebruikt neem ik aan voor onderzoek, fte, maakt niet uit voor labs en andere dingen. Dan kun je dat geld niet nog eens revolverend omzetten om weer geld te genereren. Ik bedoel, hoe werkt dat dan? Bedoelt u daarmee dan externe partijen die ook geld gaan lenen of die zeggen van 'nou, nu de provincie zoveel inzet durven wij wel ook een lening te geven' of waar komt dat geld vandaan?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Vanuit uw eigen kaders bij die reserve die we vanuit de Essent-agenda nu in economische structuurversterking stoppen, heeft u zelf aangegeven dat er een voorkeur is om die middelen revolverend in te zetten. Via leningen of via participaties. Dat is hoe middelen kunnen revolveren. Dat klopt. Dat is iets anders dan een multiplier organiseren. Wij zien op dit moment inderdaad dat groeibedrijven die om financiering vragen, dat we die bijvoorbeeld met een lening financieren, maar wel vanuit de ambitie dat die lening revolveert. Dat gaat op dit moment gepaard met onzekerheid, want het is een onzekere markt. Maar de verwachting is juist vanuit de kansrijkheid van fotonica, dat die middelen op den duur kunnen gaan revolveren. Zo werkt het te ontwikkelen innovatiefonds van onze Brabantse Ontwikkelings Maatschappij ook. Dus dat je nu uitgaven doet, maar die je via toekomstige participaties kunt terugverdienen. Dat is volgens mij precies het model dat we bij het Innovatiefonds succesvol aan het neerzetten zijn.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank dan de gedeputeerde voor deze reactie in tweede interruptie. En hij was klaar met zijn betoog, begrijp ik. Dan ga ik even kijken in hoeverre er behoefte is aan een tweede termijn van de zijde van uw Staten. Ik inventariseer even. De fractie van de VVD. Dan beginnen we met de heer Burger Dirven. Mag ik u vragen die termijn kort en krachtig te houden?

De heer **Burger Dirven** (VVD): Jazeker, voorzitter. U wordt op uw wenken bediend. Wij willen de gedeputeerde danken voor de antwoorden en we kunnen ook als fractie instemmen met het voorstel conform onze eerdere instemming met het Economisch programma 2020 in deze Staten.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Burger Dirven. De heer De Heer? Geen behoefte aan een tweede termijn. De heer Van der Staak geldt datzelfde voor. Mevrouw Willems begreep ik wel dat zij ... Ja, gaat uw gang, mevrouw Willems.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voorzitter. De gedeputeerde gaf aan dat het Innovatiefonds niet kan worden ingezet, omdat het geld niet 100% revolverend is. Het Innovatiefonds heeft echter scherpe kaders. En dat ontbreekt bij dit voorstel. Diverse partijen hebben al aangegeven dat bepaalde ... nou ja, social return werd aangehaald door D66 en PvdA. Kpi's, die zijn er niet. In ieder geval landelijk wellicht, maar die heb ik ook nog niet gezien. Er kan ook geen zekerheid gegeven worden over banen. 4000 fte staat in het voorstel, wat de bron daarvan is dat is ook nog een beetje wazig. Wat dat voor Brabant betekent, nou, dat is allemaal nattevingerwerk, heeft de gedeputeerde net ook zelf gezegd. Dus wat zijn eigenlijk de kaders? Partijen geven ook aan ... nou ja, wat ik al zei, D66 en PvdA, om social return belangrijk te vinden. De gedeputeerde heeft ook duidelijk gezegd dat hij daar eigenlijk niets mee kan doen. Dus ik vraag me dan ook af naar die partijen: gaat u dan dadelijk ook tegenstemmen tegen het voorstel? Want u zegt dingen belangrijk te vinden, maar ik ben benieuwd of u dan dadelijk woord bij daad voegt, nou morgenochtend in ieder geval, bij de stemming.

Wat ook nog even een belangrijk onderwerp is, waar we eigenlijk haast aan voorbij streven, is dat er ook nog 700.000 euro wordt besteed aan subsidie. Nou, ik wil dan ook nog wel even aan de gedeputeerde vragen: en waar komt die dan ten goede aan de Brabander? Wat gaat de Brabander merken aan die 700.000 euro subsidie die wij hieraan gaan besteden?

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Willems. De heer Kutlu behoefte aan een tweede termijn? Aan hem het woord.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel, voorzitter. Goed, nogmaals erg jammer dat de gedeputeerde in ieder geval toch te stellig ingaat wat betreft de inhoud van onze motie. Wat we daarmee willen proberen, is in ieder geval toch vooraf duidelijkheid creëren. We praten niet over een trek in de schoorsteen, maar vooraf echt duidelijkheid dat wij vanuit de overheid toch wat investeringen doen. En aan die investeringen stellen we ook heel vaak wat eisen, onder andere social return. Het hoeft niet in de brede zin social return te zijn, maar vanuit de participatiewetgeving – dat zult u ook weten – worden binnen bedrijven regelmatig afspraken gemaakt dat een deel van de nieuwe groei van werkgelegenheid er moet zijn voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dus dat wordt regelmatig gedaan. Dus in dat kader wil ik ook de gedeputeerde nog een keer meegeven om nog eens even goed naar onze motie te kijken en toch vooral een toezegging te doen dat hij in ieder geval gesprekken gaat voeren met de werkgevers, de werkgeversvertegenwoordigers en de bedrijven over wat voor ruimte er is om in ieder geval rekening te houden met de groei. Want we hebben dat echt niet meteen vooraf, maar inderdaad als er ruimte is, als er nieuwe banen komen, dat daar rekening wordt gehouden met mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Mijnheer Kutlu, volgens mij is er een aantal keer over gesproken. We weten nu hoe de raad van toezicht eruitziet, daar hebben wij op doorgevraagd als GroenLinks. Is het misschien een idee om ons de komende jaren door de voorzitter of de vertegenwoordiger namens de overheid te laten bijpraten als Staten hoe het nu eigenlijk staat met dit fotonicacluster en met de social return? Dus dat wij de handschoenen oppakken met elkaar om daar updates over te krijgen en vragen te stellen?

De **voorzitter**: Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel. Ik denk dat dit wel een goede aanvulling is. Kijk, wij zoeken echt de ruimte. Dat 10%, wat we zeggen, kan en aan de hoge kant is. Ik bedoel, daar is geen discussie over. Maar we willen wel een toezegging, al is het een moment in de evaluatie, al is het later. Maar dat wij er in ieder geval van uit kunnen gaan dat wij zeggen, in ieder geval als overheid met de investering rekening hebben gehouden dat er ook ruimte is voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Tot zover.

De **voorzitter**: Oké. Mevrouw Roijackers. Ja, nee. Dan dank ik u voor uw bijdrage. Dan kijk ik naar mevrouw Roijackers. Nee, eerst de heer De Kort, Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, dank, voorzitter. Om meteen even daarop in te haken, wat mevrouw Roijackers net voorstelt, ik zou dat wel heel interessant vinden. In zijn algemeenheid, en daarom viel ik de heer Kutlu ook bij in dit verhaal, vinden wij het als PvdA gewoon heel belangrijk dat je naar social return kijkt, eigenlijk op alle vlakken. En dat verwachten we zeker op het moment dat we als provincie ergens geld in investeren. En akkoord, 10% is wat hoog ingestoken, maar dit vinden we een belangrijk thema. We snappen ook dat in deze fase van deze ontwikkeling dit misschien niet de handigste vraag is. Maar als we

het dan met regelmatige terugkoppeling - en die krijgen we als het goed is sowieso over dit voorstel - daarover kunnen hebben, zodat op het moment dat het concreter wordt we er wel op kunnen controleren. Dat het binnen redelijke, normale te doen grenzen gebeurt, vinden we dat een heel waardevolle suggestie. Dus dank aan mevrouw Roijackers daarvoor.

En dan richting mevrouw Willems-Kardol. Wij gaan absoluut voor dit voorstel stemmen. Want zoals ik uitlegde, ook op het gebied van energiebesparing ... En ik vind het jammer dat ik u daar nog niet over gehoord heb. Want de heer Van den Berg en ik hebben altijd heel leuke discussies over energie. Leuk dat u er weer bent, mijnheer Van den Berg. En een van de dingen waar we het altijd wel over eens zijn is dat energiebesparing een belangrijke is. Nou, daar is fotonica nou heel erg belangrijk in. Dus ik vind ook een maatschappelijk belangrijk element aan fotonica.

De **voorzitter**: Interruptie de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter. Het wordt morgen nog mooier. Dan komen wij met een voorstel waardoor we ook nog heel veel geheel schone energie voor heel weinig geld kunnen gaan maken. Dus van twee kanten fantastisch nieuws dit weekend.

De **voorzitter**: Oké. De heer De Kort komt tot een afronding.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, ik wilde heel kort het tweede punt maken. Mevrouw Kardol. Ik zei het daarstraks al. Internet, maar ook bijvoorbeeld gps, de microchip, allemaal ontwikkelingen die de overheid mee mogelijk heeft gemaakt, omdat de markt ze niet oppakte. Dus zie alstublieft ook die kant. Ja, veel onzekerheden. Een normale economische ontwikkeling zouden we ook niet gesteund hebben, maar een met zulke maatschappelijke positieve gevolgen steun ik ook morgen van ganzer harte.

De **voorzitter**: Ik dank de heer De Kort. Mevrouw Roijackers, behoefte aan een tweede termijn? Aan u het woord.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Het was een mooie uitwisseling net over social return. Ik denk inderdaad dat wij de komende jaren als Staten zelf dit moeten gaan volgen. En waar nodig ook onze vertegenwoordigers in de raad van toezicht - zo noem ik ze toch maar even - vanuit de overheid, die belangrijke vragen blijven stellen. Ik voel me goed meegenomen in een beschouwing over het verleden door de gedeputeerde. Ook mooi om dat te horen en heb ook maar begrepen dat het dus zo moeilijk is om in die toekomst te kijken om te weten of dit nou de techniek is waarin we moeten investeren met die hoop, die verwachtingen, die we hopen dat die techniek ons gaat opleveren in zowel de techniek zelf als het sociaal en economische rendement. Nou, soit. Maar er is nog één vraag die is overgebleven. En dat is de vraag van GroenLinks over een plan van aanpak wat betreft de samenwerking met de onderwijsvoorzieningen. Dat is voor volgend jaar voorzien. Dat weten wij, want we hebben met de ambtenaren mogen spreken over dit voorstel. En wij willen vragen of dat actief naar ons als Staten toegestuurd kan worden. Want dat is nou net een verbinding vanuit die fotonica met die handjes in Brabant waar wij zo nieuwsgierig naar zijn. Dus als wij die toezegging zouden krijgen bovenop dat voorstel, dan kan GroenLinks instemmen met deze vraag om 10 miljoen euro voor fotonica.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank mevrouw Roijackers voor haar bijdrage. Ik zie dat 50PLUS geen gebruik maakt van de tweede termijn. De heer Van der Wel ook geen tweede termijn. Dan wil ik de gedeputeerde vragen om kort en krachtig nog enkele van de behandelde punten van commentaar te voorzien. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, het punt van de social return. Ik maak gebruik van de suggestie die mevrouw Roijackers hier neerlegt. Ik denk oprecht, en dat weten we, dat de invulling van de human capital agenda die bij deze strategie past, inzicht moet bieden in wat we nu kunnen verwachten als het gaat om - wat ik noem - de trek in de schoorsteen voor een directe werkgelegenheidscreatie en de opleiding die daarvoor nodig is. En ik zou u echt willen aanraden over mogelijk aanvullend nadenken over social return. Want nogmaals, voorop dient toch te staan de directe werkgelegenheidscreatie over een breed segment van onze opleidingsstructuur en niet per definitie een inzet van social return van 10%. Want wat je zou willen, is dat je met die directe werkgelegenheidscreatie inderdaad dat soort instrumenten niet meer in die mate nodig hebt. Dus mijn idee zou zijn, en ik denk dat dat een basis is voor die discussie, dat die uitgewerkte human-capitalagenda actief in uw richting agenderen. En dat dat ook de gelegenheid is om met mensen die direct betrokken zijn bij de ontwikkeling van die agenda ook een reële discussie te voeren over wat in termen van opbrengst voor werkgelegenheid, ook voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, reële verwachtingen zijn en of daar eventueel nog iets ondersteunends nodig zou zijn. En nogmaals, ook wat de heer De Kort zegt, de landelijke kaders zijn daarin gewoon ook sturend.

De **voorzitter**: Interruptie Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel, voorzitter. Als ik het goed begrepen heb, zegt de gedeputeerde in ieder geval dat daar wel aandacht komt. In ieder geval ook trek in de schoorsteen. Want u zegt daarbij dat dat ook in gesprekken wel meegenomen zal worden. In die zin dat daar gekeken zal worden, naarmate er zeg maar banengroei is wat dat kan betekenen voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.

De **voorzitter**: Ja, dat heb ik de gedeputeerde horen zeggen. De gedeputeerde kan zijn betoog vervolgen.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou, niet helemaal, voorzitter. Excuus. Nee. Ik wil geen mist laten bestaan. Dus er gaat hier toezegging plaatsvinden dat wij nu over social return gaan praten. Nee, de human-capitalagenda komt naar u toe. En dan mag u op die basis eerst beoordelen of het zinvol is of er aanvullend op gewoon de directe inspanningen noodzaak is om rond social return afspraken te maken. En dan graag gewoon vanuit de reële cases die wij zelf ook hanteren. Want 10% is volgens mij twee tot vijf keer zoveel als wij zelf vragen in ons inkoopbeleid, mijnheer Kutlu. Dus laten we reëel zijn in wat we dan kunnen vragen. Maar die toezegging doe ik graag.

De **voorzitter**: Kutlu. Ja.

De heer **Kutlu** (D66): Nou, voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt is niets te veel. Hoe meer we kunnen doen, hoe beter het is. Maar goed, ik begrijp uw opmerking in die zin, ik heb ook net gezegd: we zijn blij met in ieder geval wat u verteld en uitgelegd heeft, hoe u daarmee zult omgaan. Dat geeft mij wat meer vertrouwen. Dus in die zin trekken wij onze motie dan daarbij in.

De **voorzitter**: Oké. Motie 2 is ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen. De gedeputeerde tot slot.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, nog een laatste punt. Mevrouw Willems vroeg nog naar de bijdrage van subsidie, de 7 ton. Dat is inderdaad een cofinancieringsverplichting die wij ingaan in het

kader van een Interreg-project. Dat is onderdeel van de strategie. Volgens mij is dat toegelicht. En u suggereerde dat er geen kpi's in het voorstel staan, die staan er wel in. Dus ik kan u gewoon naar het voorstel verwijzen, dat daar kpi's staan op nationaal niveau, waarbij ik heb toegezegd dat als die onderdeel van de discussie zijn dat u vol deelneemt aan die discussie, omdat ze inderdaad deel uitmaken van uw kaderstelling. Alleen zijn ze op nationaal niveau te definiëren.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn bijdrage in tweede termijn, sluit hierbij de beraadslagingen over dit voorstel.

59/18 Statenvoorstel Digitalisering t.b.v. transitie gebouwde omgeving

De **voorzitter**: En ga met uw welnemen meteen door met het volgende, tenzij u behoefte heeft aan een korte schorsing. Niet het geval, we mogen door? Dan gaan we door. Statenvoorstel Digitalisering transitie gebouwde omgeving. Mevrouw Dirken van de fractie van de VVD als eerste het woord.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voorzitter. Hoe vaak horen wij niet op een familiefestje of op een andere niet-politiek gefinte bijeenkomst dat het werk van de provincie voor burgers redelijk onzichtbaar is en moeten we weer allemaal uitleggen waarom wij hier in het provinciehuis besluiten nemen. Dat geldt nu eens niet voor het voorliggende voorstel. Door de gevraagde middelen beschikbaar te stellen kan er een concept ontwikkeld worden waardoor uiteindelijk elke inwoner van Brabant letterlijk kan zien op welke manier zijn of haar woning aangepast zou kunnen worden. Het voorstel biedt een concreet en modern middel om een paar programma's van de provincie dicht bij de burger te brengen. De VVD-fractie vindt dit nou eens een mooi voorbeeld van doen. We hebben wel een vraag waar het gaat om de financiering. Kan de gedeputeerde nogmaals klip en klaar uitleggen waarom er bij dit voorstel geen sprake is van staatssteun? En daarnaast valt of staat het concept met brede bekendheid. En als fractie zijn wij daarom benieuwd hoe het college wil gaan zorgen dat het initiatief in volle breedte onder de aandacht wordt gebracht bij de hele Brabantse bevolking.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. De VVD is nogal enthousiast, bijna lyrisch over dit voorstel, over hoe dat het bij de burger wordt neergelegd. Maar ondertussen krijgt die burger wel een dwangbevel vanuit het Klimaatakkoord en de klimaattafels gepresenteerd van: u moet uw woning straks gaan aanpassen; u mag geen aardgas meer in uw woning hebben; u moet die aanpassingen doen. En ...

De **voorzitter**: De vraag is?

De heer **Van Hattem** (PVV): Dit is niet zomaar een leuke geste, maar dit is toch gewoon eigenlijk een ..., iets faciliteren wat van bovenaf wordt opgelegd? Dus van waar dat iets voor de burger betekent, is dat niet een beetje schijnheilig, laat ik het zo zeggen?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Nou, ik geef u allereerst de complimenten dat u uiteindelijk toch tot een vraag bent gekomen. Weet u, meneer Van Hattem, het ligt er maar net aan met welke bril je naar een voorstel kijkt. En als je kijkt dat we hiermee burgers nou eens iets concreets aanbieden, waarmee ze ook voor zichzelf kunnen kijken, op een heel makkelijke en toegankelijke manier, op welke manier zij hun huis aan

kunnen passen, en geloof me, er zijn echt heel veel mensen die dat willen, dan denk ik dat we hier een prachtig voorstel hebben liggen.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, het verschil zit hier tussen kunnen en moeten. Wat we straks krijgen is dat mensen niet hun huis kunnen aanpassen, maar hun huis moeten aanpassen. En bent u het niet met me eens dat dit dan eigenlijk gewoon een doekje voor het bloeden is voor mensen die straks niet meer anders kunnen dan allerlei kostbare investeringen te doen in warmtepompen en andere maatregelen vanwege het doorgeslagen klimaatbeleid, waar uw partijgenoot Ed Nijpels overal mee te koop loopt?

De **voorzitter**: Ja. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dat was een hele lange vraag met een heleboel vragen in zich. Nee, meneer Van Hattem, ik ben het niet met u eens. En alle mensen die van plan zijn om hun huis aan te passen, en niet alleen omdat zij gewoon minder geld willen uitgeven aan energie, maar bijvoorbeeld ook omdat ze langer in dat huis willen blijven wonen als ze wat ouder of wat slechter ter been worden, die kunnen dat nou op een mooie manier gaan zien.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Nou, ik was klaar.

De **voorzitter**: Dat is nog mooier. Dan gaan we naar de fractie van het CDA. De heer Deryckere heeft het woord.

De heer **Deryckere** (CDA): Dank u wel, voorzitter. En er moet me gelijk eigenlijk iets van het hart. Want we zijn als CDA-fractie behoorlijk enthousiast over dit prachtige voorstel. Mensen zelf aan de knoppen laten zitten en ze via een digitaal 3D-model van hun eigen woning helpen om keuzes te maken over de toekomst van hun woning, toegepast op de behoeftes die ze hebben. Of ze nu meer zolder en een traplift nodig hebben of er lekker warmpjes bij willen zitten met een warmtepomp. Bewoners kunnen digitaal zelf testen wat het beste voor hen werkt. De mens en zijn behoefte centraal, de samenleving aan de slag laten gaan. Dit plan zou zomaar uit het CDA-verkiezingsprogramma kunnen komen. Maar voorzitter, dat komt het niet, dus mijn complimenten aan de gedeputeerde. Goed geraden, Nico.

Voorzitter. Natuurlijk snapt u ook dat wij een aantal vragen hebben over dit voorstel. Bijvoorbeeld over de andere partners in dit voorstel. Op 1 november jl. is Connect-NL gelanceerd, waarbij ook het ministerie van Binnenlandse Zaken is betrokken. Wat is hun relatie tot dit voorstel en tot WoonConnect en betalen ze wellicht ook mee? Daarnaast vroegen we ons af hoe de keuze voor specifiek WoonConnect tot stand is gekomen. Waarom precies dat platform? Is uitgevraagd hoe andere partners, zoals woningcorporaties naar deze partij kijken? En hoe ervaringen met deze partij in het verleden zijn geweest? Het is namelijk wel van enorm belang om nu de juiste keuze te maken voor één goed platform en niet er achteraf achter te komen dat een ander platform eigenlijk beter was geweest.

Ten slotte vragen we ons af hoe we de vervolgstappen gaan zetten. Van die 15.000, wat heel erg mooi is, naar 100.000 gedigitaliseerde woningen. En misschien wel meer. Want als elke 15.000 woningen 1,8 miljoen euro gaan kosten, dan staat ons nog veel te wachten. In die zin lijkt de schaalbaarheid van het voorstel misschien wel te beperkt. Dus hoe sterk is het geloof van deze gedeputeerde, van het college eigenlijk, dat na deze eerste stap WoonConnect echt op eigen benen kan gaan staan en zonder financiële

steun van de overheid ook die 100.000 huizen en hopelijk nog veel meer gaat halen? Wij kijken uit naar de antwoorden en dank u wel alvast.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Deryckere. Dan de heer Van Meel van de SP-fractie.

De heer **Van Meel** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik zie af van mijn spreektijd.

De **voorzitter**: Dan is nu de fractie van de PVV bij monde van de heer Van Hattem aan het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Als je maar genoeg beleidsagenda's aan elkaar knoopt, digitalisering, woonagenda, ruimte, et cetera, dan weet GS altijd wel op een of andere manier een voorstel te verkopen alsof het wel tot het provinciale beleid zou moeten behoren. Een scherpe focus op kerntaken, zoals geformuleerd in de nog altijd vigerende Agenda van Brabant, is dan van ondergeschikt belang voor dit college. En daardoor krijgen we dit soort voorstellen, waarbij niet onze kaders leidend zijn, maar vooral het kunnen uitdelen van Brabants belastinggeld.

Over de inhoud kunnen we als PVV-fractie kort zijn. Een absurd plan met als achterliggend doel het faciliteren van onder andere het doordrammen van aardgasvrije wijken door gemeenten en aanverwant duurzaamheidsgedram.

Tevens zou dit product ook aan de markt zelf kunnen worden overgelaten, zo blijkt ook uit het Statenvoorstel zelf. Dus waarom moeten we hier als overheid dan weer zo nodig vooropstaan? Is dit geen marktverstoring met ons belastinggeld? Graag een reactie van GS.

Belangrijker is de achtergrond van zo'n voorstel: het sluit weer naadloos aan op de uitvoering van de in achterkamertjes bekonkelde klimaat- en energieakkoorden. Waar we zelfs als volksvertegenwoordigers niet vooraf kaderstellend aan zet mogen zijn, maar enkel de stalorders van Ed Niipels en Diederik Samsom mogen opvolgen. Daarom de vraag aan het college: kan GS aangeven of voor het voorliggende voorstel ook is gesproken aan de klimaattafels, door of namens dit college, dan wel door het IPO namens de provincies? Zo ja, kunt u laten weten wat daar dan concreet besproken is ten aanzien van dit voorstel? Voorzitter. De PVV-fractie zal tegen dit voorstel stemmen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. De fractie van D66, de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, vanaf de plaats als het mag. Wij zouden ons graag willen aansluiten bij de inbreng van het CDA, waarbij ik de luisteraar verzoek om daar waar CDA stond D66 te vervangen. En vervolgens zijn de vragen vanuit onze fractie eigenlijk hetzelfde en zien we uit naar de beantwoording.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid. Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Nou, ik had me ook kunnen aansluiten bij de inbreng van bijvoorbeeld de fractie van D66, maar de verkiezingen komen eraan, dus ik denk laat ik gedeputeerde Van Merrienboer toch eens wat complimenten geven. Hij wordt er bijna rood van.

Voorzitter. Wij zijn groot voorstander als PvdA-fractie van WoonConnect. Ik kan mij herinneren dat de heer De Kort en ikzelf een aantal jaar geleden al met de toenmalige wethouder van Eindhoven hebben gesproken over hoe we dit voorstel een stapje verder konden brengen. Dus nou, we vinden het supertof dat we het nu ook in PS zien liggen als een Statenvoorstel en dat er echt mee aan de slag gegaan wordt. We denken dat we hier veel doelen van de provincie dichterbij mee kunnen brengen. Niet alleen verduurzaming, maar het heeft ook te maken met de zorgtransitie, langer thuis wonen, de woningvoorraad

in Brabant op peil houden. Dus in die zin hartstikke integraal, het is gewoon goed gedaan. Het past ook bij de rol van de provincie: aanjagen, stimuleren. Net al een mooi debat over gehad bij het vorige Statenvoorstel. Investeren, revolverend in dit geval. Nou, daar nemen we enig risico mee, maar dat is helemaal niet erg. Dat wordt netjes afgedekt, dat hoort erbij. We willen het zo snel mogelijk opschalen. Nou, hopelijk meer dan die 15.000 woningen. Hopelijk gaat het ook lukken dat de markt het na deze periode gaat oppakken. Mocht dat niet zo zijn, dan horen wij te zijner tijd graag wat er nodig is om zo snel mogelijk alle Brabantse woningen van dit systeem te voorzien. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeulders. Mevrouw Brunklaus, de fractie van GroenLinks. Aan u het woord.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, voorzitter, dank u wel. Hoe later op de avond zullen we maar zeggen hè, kwart voor tien.

De **voorzitter**: Hoe schoner het volk toch? Ja.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dat wou ik erbij zeggen, maar ik denk: misschien iets te ver. Wij zijn enthousiast over dit voorstel. In de bijeenkomst hebben we daar technische vragen over kunnen stellen, meen ik. Dat er zo'n bijeenkomst was, hebben we goede antwoorden gehad op onze vragen. Bijvoorbeeld: 'waarom WoonConnect?' et cetera. Wij zijn heel blij met een voorstel zoals dit, omdat we dit soort projecten nodig hebben om de transities te versnellen. Want - en dat weten we met zijn allen - we staan voor enorme uitdagingen in de toekomst. Hè, energietransitie, zorgtransitie, de vergrijzing en ga zo maar door. En als bewoners hier zelf goed in kunnen meekijken, in meegenomen kunnen worden, omdat ze het zelf kunnen zien en aan knoppen kunnen draaien, is dat natuurlijk het allerbeste, want dan zal het ook het allersnelste gaan. En ik denk dan maar even aan het voorbeeld van de thermostaat die we thuis hebben. En dan heb je van die thermostaten waarop je kunt zien wat je verstoekt et cetera et cetera. En dat helpt toch ook om energie te besparen. Dus als mensen gewoon kunnen meekijken, dan gaan ze zelf ook aan de slag met besparen en andere zaken.

Ik heb gekeken op de website van WoonConnect en heb gezien dat we al lang bezig zijn. En dat het voorstel ook enthousiast is ontvangen door een aantal bestuurders in de B5-steden. Komt dit voorstel eigenlijk niet een beetje te laat voor ons? Op 1 november was inderdaad de aftrap. Misschien kan de gedeputeerde daar nog wat over uitleggen, over de termijn die hier gelopen is.

En verder vroegen wij ons af of dit voorstel er straks ook toe gaat leiden dat meerdere gemeenten mee kunnen gaan doen. En de vraag was ook wat dit voor particulieren op termijn betekent. Wij willen misschien heel veel tegelijkertijd, maar het zijn wel belangrijke vragen. En natuurlijk, willen de woningbouwverenigingen hieraan meewerken? Hoe is het door hen ontvangen? En als laatste hebben wij de vraag wat dit nou eigenlijk voor de privacy van mensen betekent. Is daar goed naar gekeken? Hartelijk dank.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Brunklaus. 50PLUS, de heer Oosterveer. Aan u het woord.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voorzitter. Digitalisering ten behoeve van transitie gebouwde omgeving. Daar worden verschillende themalijnen aangegeven. Als voorbeeld zien wij het streven naar aardgasvrij. 50PLUS vindt dit geen oplossing voor onze problemen. De alternatieven dienen eerst onderzocht te worden, zoals aanlevering van geschikt aardgas uit andere regio's of als alternatief het toepassen van waterstof. Daarnaast hebben wij vragen over bijlage 2, over de toetsing van de ijkpunten in derde tranche. De toelichting bij de ijkpunten krijgt geen schoonheidsprijs voor het gebruik van de Nederlandse taal. Het

is een college onwaardig zo met de taal om te gaan. Als u eens kijkt bij ijkpunt 1 dan weet u wat ik bedoel. Een heldere weergave van de doelstellingen in de toetsing zou een goede verbetering zijn. 50PLUS hoopt dat u hierin verbeteringen kunt aanbrengen, want we zijn op dit moment niet enthousiast over dit voorstel. Voorzitter. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Oosterveer. Van der Wel, Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Wij zien af van een bijdrage.

De **voorzitter**: Dan wil ik de gedeputeerde vragen of hij in staat en bereid is om de beantwoording ter hand te nemen. Dat lijkt het geval te zijn. Het woord is aan de gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, dank voor het merendeel enthousiaste reacties. Ik denk inderdaad dat we hier met de digitalisering die we vormgeven een belangrijke impuls kunnen geven aan het mensen zelf aan het stuur zetten in het een aantal keuzes maken rond energie, langer thuis wonen en eigenlijk ook comfort en betaalbaarheid van de woning. 95% van onze woningen in Brabant die we nodig hebben, die zijn er al. Als je de leegstand in acht neemt, dan kun je misschien zeggen dat we de meeste stenen in Brabant al wel gestapeld hebben. Dus dat we de grote opgave die we hebben binnen de bestaande voorraad moeten invullen. Woningcorporaties, maar voor het merendeel juist ook particulieren. Een van de mooiste projecten die daarin in beeld wordt gebracht - ik heb u dat verslag laten toesturen - is in Tilburg. Een grote flat, een combinatie van corporatiebezit en een vereniging van eigenaren, waarbij eigenlijk voor het eerst een vereniging van eigenaren ook écht ondersteund wordt en in staat wordt gesteld om een aantal keuzes te maken. Niet alleen maar ten aanzien van energietransitie, want daar ging het om achterstallig onderhoud, om echt keuzes over hoe ze de woonomgeving toekomstbestendig kunnen maken. En dan hebben wij het natuurlijk, dat zijn de maatschappelijke belangen, over de energietransitie, over het faciliteren van langer thuis wonen, maar het gaat ook gewoon om de staat en het onderhoud van de woning, om comfort. Ik weet niet hoe dat bij u is, maar elke dag als ik de brievenbus opendoe, ligt er wel een aanbod om weer te praten over energiebesparing of energiemaatregelen. En we kennen Brabanders, dat ze dat bij voorrang en bij voorkeur natuurlijk gewoon zelf doen. En dat we hiermee een tool ter beschikking stellen waarmee mensen eigen keuzes kunnen maken, maar dat blijkt ook uit die projecten, dat het ontzettend helpt om burens aan een tafel te krijgen in een wijk om samen keuzes te maken als vereniging van eigenaren. En dat is echt inspirerend als je de voorbeelden ziet die we daar nu hebben. Er is in dat samenwerkingsplatform echt belangstelling en betrokkenheid vanuit corporaties, vanuit de energieleveranciers, vanuit ook grote zorgaanbieders. Maar als het gaat om het creëren van een platform dat voor al die functionaliteiten geschikt is, dan zijn er niet zoveel partijen die die beweging kunnen maken. Want waarom zou een energiedistributeur meewerken aan een digitale tool voor langer thuis wonen? Dus hier ligt echt een verantwoordelijkheid van een overheid. Maar in dat samenwerkingsplatform hebben echt heel veel partijen daar steun uitgesproken. Zij hebben in feite een platform tot hun beschikking gekregen waarop zij, ook in richting van burgers, kunnen acteren, maar wel volgens een aantal spelregels. Zo is de privacy op een heel goede manier geborgd. Ook dat wordt heel zichtbaar gemaakt in dat filmpje. Er is echt sprake van een digitale sleutel, die alleen en uitsluitend in handen van de bewoners is en niet in handen van iemand anders. Dus dat is volgens mij de kracht van dit voorstel. En dan gaat het erom, waarom WoonConnect? Er zijn andere partijen die misschien zeggen: laten wij zelf een platform of een tool ontwikkelen. WoonConnect laat zien - en vooral een aantal wooncorporaties is daarin voorgegaan, een voorbeeld is het Woonbedrijf in Eindhoven - dat zij in staat zijn om tegen beperkte kosten die digitalisering in te vullen. Maar wat ook van belang is, is dat dat bedrijf waarmee wij nu die afspraak maken, dat dat zijn business uitsluitend beperkt tot die digitalisering. Dus dat is niet een bedrijf dat een

soort gesloten businesscase maakt van 'wij digitaliseren en gaan daarna ook voor u producten leveren'. De kracht van De Twee Snoeken en WoonConnect vind ik dat het uitsluitend is gericht op de digitalisering en daarmee een open platform aan andere partijen bieden om in dialoog met bewoners te komen over welke maatregelen zij willen nemen.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, zonder dat ik hier een bedrijf ergens van wil betichten of zo. De opmerking van de gedeputeerde intrigeert me wel. Hij zegt van: dit is alleen maar gericht op het maken van het digitale platform. Maar De Twee Snoeken is ook tegelijkertijd een architectenbureau die met de gebouwde omgeving bezig is. Dus die zijn niet alleen met een digitaal platform bezig. Kunt u dat eens uitleggen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Wij maken de afspraak met WoonConnect BV. Dat is uitsluitend gericht op de digitalisering van die woningen.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, maar WoonConnect is weer een product van De Twee Snoeken, die dat product in de markt zetten. Dus ik kan die twee eigenlijk niet los van elkaar zien. Kunt u dan uitleggen hoe dat dan los van elkaar ...?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): U niet, maar ieder ander wel. Ja? Het heeft ermee te maken dat de leveranciers, en dan praat je natuurlijk vooral over de leveranciers van mogelijkheden voor energie besparen of voor zorg, hulpmiddelen in huis. Het gaat over dat type leveranciers. Dat hebben we op deze manier losgekoppeld. En dat maakt dat het een open platform is. Dat is ook waarom het ministerie van Binnenlandse Zaken partij is. Het is onderdeel van een verlengde citydeal die we met elkaar hebben gesloten. En dat is ook waarom een aantal partijen, die daarin zelf niet kunnen acteren dat samenwerkingsplatform willen ondersteunen, omdat ze dat echt inderdaad als een verantwoordelijkheid zien die wij nu in Brabant met Brabantse steden en een aantal partijen invullen.

Volgens mij heb ik de meeste vragen beantwoord. Er was nog een vraag van de heer Van Hattem of dit aan de klimaattafels aan de orde was geweest. Nee. Dus dit gaat over het implementeren in de woonomgeving van een tool om mensen zelf in staat te stellen om die keuzes te maken. Dat heeft helemaal niets te maken met de discussie die aan de klimaattafels gaat over de energiemix, de verdeling van verantwoordelijkheden tussen partijen in de realisatie van die klimaatdoelstellingen. We weten, en dat is ook de ervaring van onze inspanningen rond nul op de meter, dat als we mensen op het punt van energiebesparing willen faciliteren, het dichtbij moeten brengen bij zaken waar mensen zich in bredere zin zorgen maken of mee bezig zijn. Niet sec energiebesparing, maar plaats het in het geheel van keuzes die mensen maken als het gaat om comfort, onderhoud en levensloopbestendig maken. En wat dan mooi is, in Eckart Vaartbroek in Eindhoven zie je dat we op basis van die digitale tool in staat zijn om mensen maatwerk te geven. Ik stam nog uit de tijd dat een woningcorporatie voorbijkwam en dan moest je twee weken je huis uit. En dan kreeg je centrale verwarming of dubbel glas. Ik vind het heel mooi dat we nu in staat zijn om een aanbod zo te individualiseren dat we dat echt kunnen laten aansluiten bij de fase waarin

mensen zich in hun levenscyclus bevinden. Maar ook als het gaat over de beurs. Want je kunt dus variaties maken, ook bijvoorbeeld in de sociale woningvoorraad, waarbij mensen met een kleine beurs een andere stap zetten, een andere keuze maken, dan mensen die vanuit bijvoorbeeld een engagement met de klimaatopgaven bereid zijn om daar verder in te investeren. Dat is de kwaliteit van die digitale tool. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank dan de gedeputeerde voor zijn beantwoording. En dan gaan wij even kijken of er behoefte is aan een tweede termijn op dit voorstel. Voor mevrouw Dirken geldt dat niet. De heer Deryckere. Jawel.

De heer **Deryckere** (CDA): Ik heb één niet beantwoorde vraag over de schaalbaarheid op het einde.

De **voorzitter**: De schaalbaarheid. Ja. Oké. Komen we op terug. Dan de heer Van Meel. Geen behoefte. De heer Van Hattem. Ja. Ik geef u graag het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u voorzitter. Ja, de gedeputeerde heeft mij niet kunnen overtuigen wat nu echt de noodzaak is om hier als provinciale overheid in te gaan investeren. Hij zegt: het komt dan in handen van de inwoners. Maar wat hebben die inwoners nog zelf in handen als straks diezelfde overheid - of het nou de gemeente is of de provincie - gaat vertellen van ja: uw wijk moet aardgasvrij worden, u hebt geen keus, u moet zich gaan aanpassen, u moet een warmtepomp gaan installeren? Dan is het echt alleen maar, ja een hulpmiddeltje waar dan bepaalde partijen weer een interessant project bij hebben, maar waar de burger zelf eigenlijk niet zo heel veel mee opschiet. Als iemand zijn woning wil laten aanpassen, dan zijn de mensen tegenwoordig slim en handig genoeg om de nodige aannemers en dergelijke te benaderen om het ..., omanpassingen te laten doen. En daar is deze tool echt niet voor nodig. Dus in handen van de inwoners, ja, het is denk ik vooral in handen van de woningcorporaties, van andere bedrijven en instellingen die erbij betrokken zijn en niet zozeer de inwoners, waarbij hier weer Brabants belastinggeld wordt gefaciliteerd.

Dan het punt dat u zegt van: ja, het is niet besproken aan die klimaattafels. Ja, ik kan het niet controleren. Als u nou verslagen geeft van wat hier namens de provincie Noord-Brabant besproken wordt aan die klimaattafels, dan kan ik zien wat er speelt. En er wordt daar wel degelijk gesproken over het aardgasvrij maken van woonwijken. En dit is een onderdeel, een instrument, om het aardgasvrij maken van die woonwijken te faciliteren. Dus nogmaals de vraag: kunnen wij daar inzage in krijgen van wat daar besproken wordt? Want ik kan nu niet controleren of het wel of niet zo is en in hoeverre.

De **voorzitter**: Ja. De heer Van Hattem. De heer Meijer, behoefte aan een tweede termijn? Dat is niet het geval. De heer Smeulders? Ook niet. Mevrouw Brunklauß? Aan u het woord.

Mevrouw **Brunklauß** (GL): Ja, voorzitter. In eerste termijn zeiden wij hoe mooi wij dit plan vonden. En in tweede termijn wil ik toch nog een vraag stellen over de financiering van het hele plan. Want het gaat toch wel om een lening van 1,9 miljoen euro. In het Statenvoorstel staat dat eigenaren van woningen lastig bereid zijn te vinden om de instapkosten van het digitaliseren te betalen. Dan gaat het om 250 euro per woning, aldus het voorstel. En met deze lening is de voorfinanciering geregeld. Gemeenten en andere partijen zullen de kosten, al dan niet met Europese subsidies, bekostigen, waarmee de lening wordt afgelost. Op welke termijn gaat dat gebeuren? En kunt u dit nou nog eens even wat verder uitleggen? Want ik kan me niet voorstellen dat je als eigenaar van een woning niet die 250 euro over hebt voor het digitaliseren van je woning. Ik kan me wel voorstellen dat dat bij huurders speelt. Dus ik weet niet of het helemaal goed verwoord staat in het Statenvoorstel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Brunklus voor haar bijdrage. De heer Oosterveer.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voorzitter. Dank u wel. Ik heb eventjes de hulp nodig van de gedeputeerde, die mij uitlegt wat hier staat, want zaterdagmiddag heb ik een gezellig middagje met een aantal vrienden en kennissen. En als ik dat dan voorlees zou ik graag willen vertellen wat ik hier doe aan werk. En ik hoop dat u even goed luistert. "Dit investeringenvoorstel is ontwikkeld op de provinciale beleidsambitie gericht op het versnellen van maatschappelijke transitieopgave. Dit past bij de scope van beoogde transitie zoals vastgesteld in de strategische verkenning Brabant digitaliseert." Zes regeltjes en ik wil proberen om dat in twee minuten aan mijn mensen uit te leggen wat daar dan staat. Dank u.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Oosterveer. Het wordt een gezellig feestje, denk ik. De heer Van der Wel. Nog de behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Gaande de discussie heb ik nog wel een vraag aan de gedeputeerde, waarbij gesproken wordt over sociale huurwoningen en dat het dan fijn is dat je individuele keuzes kunt maken op het moment van de fase in je leven zeg maar. Ik heb daar toch wel moeite mee, want volgens mij was sociale huur juist ook bedoeld dat we de lasten zo laag mogelijk willen houden voor de mensen. Op het moment dat je individuele keuzes gaat maken, dubbel glas, een warmtepomp of andere middelen, denk ik dat het heel kostbaar wordt om dat per woning te gaan organiseren. Dus ik begrijp wel hoe het systeem werkt, maar hoe werkt het systeem dan als je dat met tweehonderd flateigenaren of huiseigenaren zou moeten gaan doen, om toch kosten te kunnen besparen in die schaalgrootte? Kunt u dat even toelichten? Dank u wel.

De **voorzitter**: Ja. Ik dank de heer Van der Wel voor zijn bijdrage. De heer Vreugdenhil, Ockers niet. Dan wil ik de gedeputeerde vragen deze punten nog kort van een antwoord te voorzien. Aan hem het woord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, dank je wel. Ik zou de heer Van Hattem toch adviseren om de filmpjes toch wel te kijken. Dan ziet u inderdaad dat we echt, echt mensen in staat stellen om keuzes te maken en niet het beeld dat u schetst. Dus kijk even naar die filmpjes en dan praten we verder.

Schaalbaarheid. Dat doen we met het stedelijk netwerk BrabantStad, maar er doen ook echt andere steden mee. Dus Oss doet mee, Roosendaal is in beweging, Uden. In Brabant laten we zien dat we die schaal maken. En via het samenwerkingsplatform, waar staatssecretaris Knops voor naar de Bossche Dataweek is gekomen, gaan we zorgen dat we naar de Nederlandse schaal kunnen opschalen. Dat is de ambitie die we in dat samenwerkingsplatform willen invullen. Daarom is de staatssecretaris ook bereid om de citydeal, die eerder met de Brabantse steden is gesloten, te verlengen. En daarom is er ook buitengewoon veel interesse nu ook vanuit andere delen van Brabant in wat we op dat punt aan het doen zijn.

Misschien toch over die lening. Die vraag was ik in eerste termijn vergeten, de marktconformiteit. Er zijn twee manieren om hier de marktconformiteit in te vullen. Een is dat je met een lening onder de minimumsteun blijft die Brussel mogelijk maakt om innovaties te ondersteunen. En het andere deel is gewoon het toerekenen van een marktconforme rente. Want dat zal uiteindelijk in het definitief maken van de leningovereenkomst een van de keuzes zijn. Dat hangt echt af van de uiteindelijk omvang die we daarmee realiseren. Ons beeld is nu dat het wellicht via de minimumsteun kan voldoen aan het vereiste van marktconformiteit.

Dan het punt van de 250 euro. Dat is natuurlijk precies de drempel die je nu wilt wegnemen, omdat mensen willen investeren in de kwaliteit van hun woning. In de vernieuwing van een badkamer, in het toegankelijk maken van hun voorzieningen of inderdaad in energiebesparing. En als je de drempel daar nu ligt van ja, voordat u zelf aan het werk kunt willen wij met u 250 euro afrekenen en dan heeft u toegang tot die tool, ja dan gaan we geen beweging maken. Nogmaals, ook de zorgaanbieders, de energieleveranciers maar ook de corporaties geven het volgende aan: op het moment dat die drempel verlaagd is, op het moment dat die woning is gedigitaliseerd en die diensten ontwikkeld worden langs die lijn van digitalisering, dan zijn die partijen ook bereid om inderdaad hun bijdrage te leveren aan de terugbetaling van die lening. Dat is wat we in die samenwerkingsovereenkomst verder gaan uitwerken.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Ja, ik zou toch eigenlijk een alternatief willen voorstellen aan dit college. Want als je dan toch mensen het makkelijker wilt maken, zorg dan ervoor dat er niet zoveel onnodige overheidsregels zijn. Als mensen willen gaan bouwen, dan zitten ze al met allerlei EPC-berekeningen, energie-efficiëntieberekeningen waar ze allemaal aan moeten voldoen om überhaupt aan de normen te kunnen voldoen. Dat maakt het nou juist zo lastig, die eigen overheidsregels. Pak die liever aan in plaats van met nog meer belastinggeld te smijten en dan daarmee een soort van mooi plaatje neer te zetten van: we maken het u makkelijker. Mensen kunnen best zelf de keuze maken, daar hebben ze echt geen overheid voor nodig, zolang die overheid maar zelf niet met allerlei onnodige doorgeslagen milieuregels komt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): De laatste keer, mijnheer Van Hattem: filmpjes kijken. Ja? Dan komt u echt wel tot een ander beeld. Als het gaat over de schaalbaarheid ...

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklus, interruptie.

Mevrouw **Brunklus** (GL): Ja, ik heb nog een vraag, want ik begrijp het nog niet zo goed. We lenen, we hebben een bedrag van 1,8 miljoen euro, bijna 1,9 miljoen euro voor de digitalisering van 15.000 woningen. En u zegt nu net: dat is 250 euro per woning om de mensen over de streep te trekken, hè? Maar als ik dat bedrag deel kom ik niet op 250 euro, maar op 125 euro. Ik snap het niet en mijn vraag uit de tweede termijn was ook: geldt dit nu voor particulieren, is dit nu voor de woningbouwvereniging of is dit juist voor huizen waar mensen huren?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou ja, ook op basis van die filmpjes ziet u dat het beide is. Dus een aantal corporaties maakt hier de massa. Dat is omdat we daarmee ook flinke aantallen kunnen maken. Maar er zijn ook wel voorbeelden waarbij we inderdaad bijvoorbeeld naar een vereniging van eigenaren kijken. In Tilburg is dat een heel mooi voorbeeld. Dus het is niet zo dat het voor corporatiebezit is. Het is ook juist voor particulieren. En wat de gemeente Den Bosch bijvoorbeeld heeft gedaan, is op basis van het aanbod van WoonConnect de wijk ingaan om mensen inderdaad - of het nou particulier is of in de sociale voorraad, het gaat om beide, misschien nog wel meer in die particuliere voorraad, omdat daar de beweging nog echt moet worden gemaakt - op die manier ook in staat te stellen om vanuit particulier bezit de keuze te maken. Waarom nu in eerste instantie de corporaties? Omdat die inderdaad

schaal kunnen geven aan dit platform. Daarom lopen ze voorop. Maar het is zeker niet bedoeld alleen maar voor de corporaties. En nogmaals, dan kom ik ook bij de vraag van de heer Van der Wel als het gaat om de standaardisatie. Als je ziet, Woonbedrijf doet dat eigenlijk heel mooi, die zoekt naar standaardisatie in combinatie met dat maatwerk. En dat is wat ze drijven. Dus zij hebben in feite ik geloof iets van vier pakketten in de aanbieding die echt aansluiten bij het feit dat ook in dat corporatiebezit een grote diversiteit aan Brabanders woont. Maar als je moeder of je vader nog een paar jaar in die woning woont, niet meer in die fase zit dat er nog een omvangrijke renovatie aan de orde is, maar gewoon nog een paar jaar daar wil blijven wonen, dan bied je daar iets anders aan dan op het moment dat je nieuwe huurders in een woning faciliteert, omdat die op dat moment wellicht wel in staat zijn om een steviger pakket aan maatregelen te nemen. Gaat u maar eens kijken, het is heel mooi hoe die diversiteit aansluit bij het feit dat in dat corporatiebezit ook steeds meer diversiteit aan mensen is die we willen bedienen.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, dit deel van het antwoord snap ik en dat is prima beantwoord, wat mij betreft. Maar dan deel 2, over het geld, over die 250 euro en de bijna 1,9 miljoen euro. Hoe zit dat precies? En op welke termijn wordt die lening dan afgelost?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Kijk, die 250 euro is wat het nu ongeveer kost. En schaal heeft natuurlijk ook een effect. Dus het feit dat wij nu in een keer aangeven dat we een flink aantal woningen willen digitaliseren, dat gaat natuurlijk ook bedrijven in staat stellen om de kostprijs daarvan verder naar beneden te brengen. Ja.

De **voorzitter**: Van der Wel. Nou ja, goed. Het is zoals het is.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ja. Daar hebben we elkaar even gevonden, in die vraagstelling. Daar zat eigenlijk in, als je anders individueel gaat regelen, dan heb je ook de neiging dat het ook meer gaat kosten voor de huurders. De een krijgt wel dubbel glas, de ander niet. De een krijgt wel een traplift, de ander niet. En hoe gaat het dan verdisconteerd worden, bijvoorbeeld in de huur? Want het is wel eigen voor de woningbouwvereniging. Dan krijgt iedereen een andere huur, die andere betalingen gaat doen. Dat lijkt me dan redelijk. De een heeft meer voorzieningen dan de ander. Dan hoeft die niet meer te betalen. Ik vind het wel een heel complex geheel, wat wordt geschetst nu.

De **voorzitter**: En uw vraag?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Volgens mij is het doel van een woningbouwvereniging om zo goed mogelijk comfort te leveren en zo goed mogelijk bijdragen aan die doelstelling aan minder energiegebruik is alleen maar prettig voor die mensen.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel. Interrupties graag kort en krachtig.

De heer **Van der Wel** (PvdD): We moeten niet kostenopdrijvend gaan werken voor bijvoorbeeld woningbouwverenigingen. Hoe hebben ze daar over nagedacht?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dat is nu bij uitstek de verantwoordelijkheid van een corporatie zelf. Nogmaals, daar zoeken ze om gewoon binnen de aanvaardbare normen die er zijn voor sociale huur om toch invulling te geven aan de diversiteit. Daar gaan echt corporaties zelf over, als het gaat over de huurstelling. Dat betekent dat die op dat moment ook kan differentiëren. Maar altijd binnen de bandbreedte van wat een corporatie aan huur mag innen. Maar nogmaals, dat is volgens mij echt aan hun verantwoordelijkheid. Dat is niet een rol die ons toekomt. Wij stellen de grenzen ten aanzien van de huur en daarbinnen is het aan corporaties om te variëren afhankelijk van de diversiteit van hun huurders.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja. Als het gaat over de looptijd van een lening, moeten we de leningovereenkomst nog definitief maken. Ik wil u te zijner tijd over de details van de overeenkomst ook informeren. Ik kan nu niet exact aangeven hoe lang die looptijd zal zijn. We willen echt tempo maken. En als ik kijk naar het enthousiasme voor dat samenwerkingsplatform, dan is dat wat mij betreft een lening met een behoorlijk korte looptijd. Dus niet wat we op andere terreinen doen, de langlopende lening. Nee, dit is echt snel tempo maken. En we willen ons in dat samenwerkingsplatform ook vergewissen van het feit dat partijen die inderdaad zeggen 'wij willen wel meedoen, maar de eerste stap moet nu even gezet worden', dat die in dat samenwerkingsplatform ook afspraken maken om die lening ook zo snel mogelijk af te kunnen lossen. Maar nogmaals, ik wil u toezeggen de details van die leningovereenkomst aan uw Staten ter informatie aan te bieden. Dat doen we op andere punten ook.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording, sluit dan nu de beraadslagingen op dit onderwerp. En ga over naar het laatste onderwerp op de agenda van vanavond. U wilt nog interrumpen?

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Ik wil nog interrumpen. Ik had in eerste instantie een vraag gesteld, daar is geen antwoord op gekomen.

De **voorzitter**: Oké. Excuus. Ik had de beraadslagingen gesloten. Ik had niet gezien dat u wilde interrumpen.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Ik was aan het rennen, voorzitter.

De **voorzitter**: Nee, geen enkel probleem. Maar we gaan het toestaan. Stelt u uw vraag en de gedeputeerde komt erop terug.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Mag ik eerst mijn excuus maken in de richting van de heer Oosterveer?

De **voorzitter**: Ja.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Want hij heeft inderdaad een vraag gesteld die ik niet beantwoord heb.

De **voorzitter**: Oké. Nou, dan gaan we eerste de gedeputeerde even aan het woord laten.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): En dat gaat over een duiding van die twee interessante regels die u aanhaalt, waarbij maar één taalfout staat, mijnheer Oosterveer, u bent wel heel hard voor ons. Er staat een taalfout en dat heeft met meervoud/enkelvoud te maken. En vervolgens gaat het over: wat staat er nu? Nou, wat staat daar nu? En dat is in essentie dat wij deze digitalisering functioneel vinden bijdragen aan de grote opgave die wij voor onszelf zien in relatie tot verduurzaming van de woningvoorraad, de energietransitie, de vergrijzing, dus de maatschappelijke opgaven waar we in Brabant voor staan. Dat is regel een. Daar gaat het instrument bij helpen. En het instructieve filmpje is beter dan de tekst om dat helder te maken.

Twee. Dat is een verwijzing naar de verkenning rond digitalisering die u hier heeft vastgesteld. In die verkenning is ook aangegeven dat de verdere invulling van de middelen die we hebben gereserveerd voor digitalisering, dat we daarvoor businesscases bij u neerleggen, waarbij de applicatie, dus de toepassing van digitalisering in relatie tot de ambities die we in die digitale verkenning hebben vastgesteld met u, dat voorstellen invulling moeten geven aan wat we in die digitale verkenning als grote opgaven hebben geformuleerd. Dat had misschien inderdaad wat toegankelijker opgeschreven kunnen worden, mijnheer Oosterveer. Maar heel plat gezegd, de digitalisering helpt ons bij de verduurzaming, bij het beter benutten van de bestaande voorraad, bij alle maatregelen die te maken hebben met gezond langer thuis wonen.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Ik geef de heer Oosterveer in overweging de gedeputeerde uit te nodigen zaterdagmiddag.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Ja, dat wordt een gezellig feestje, kan ik u vertellen.

De **voorzitter**: Ik sluit dan nu de beraadslaging. Excuus. Ik had niet gezien dat u ... En u had gelijk, de vraag was niet beantwoord. Dan sluit ik nu echt de beraadslagingen op dat onderwerp.

52/18 Statenvoorstel Derde wijzigingsverordening Verordening ontgrondingen provincie Noord-Brabant 2008

De **voorzitter**: En open ik die op het voorstel 52/18, de laatste paar sprekers van de zijde van uw Staten gemeld over de Derde wijzigingsverordening Verordening ontgrondingen provincie Noord-Brabant 2008. Allereerst de heer Van Hattem, fractie van de PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Ja, zo laat op de avond kunnen we er misschien nog een heel gezellige avond van maken met gedeputeerde Van Merrienboer, die voorleest uit ambtelijk proza en we naar mooie filmpjes van WoonConnect gaan kijken.

Maar toch nog even over de Derde wijzigingsverordening ontgrondingen. Voorzitter. Dit lijkt vooral een technische wijziging, maar door de vergunningplicht om te zetten in een meldingsplicht is er geen mogelijkheid meer om een zienswijze in te dienen als belanghebbende. Dat een belanghebbende bezwaar kan maken tegen het accepteren van een melding is toch een wezenlijk lager niveau van rechtsbescherming. De activiteit is dan vaak al aangevangen en met, zeker bij ontgrondingen, veelal onomkeerbare gevolgen. Als deze ontgrondingen dan ook nog vooral worden ingezet voor de ontwikkeling van nieuwe nepnatuur, dan worden naar het idee van de PVV-fractie belanghebbenden onevenredig op achterstand gezet. Dit zou voor de PVV-fractie een reden kunnen zijn om tegen het voorstel te stemmen. Toch nog graag een reactie van GS op deze stelling. Tot zover in eerste termijn.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. De tweede spreker was de heer Oosterveer van de fractie van 50PLUS. Ziet af van het woord. Dan geef ik meteen het woord aan de gedeputeerde. Aan hem het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Klopt dat bij een melding in tegenstelling tot een vergunningprocedure geen zienswijzen ingediend kunnen worden. Maar op het moment dat de provincie de melding accepteert, dan zijn daar rechtsmiddelen die de burger nog rechtsbescherming geven om zich daartegen te verweren. In die zin verandert er niet zo heel veel. Het is een ander instrument, maar het biedt niet minder rechtsbescherming. Bovendien is dat ook niet wat er nou verandert aan deze verordening. Dat was namelijk al het geval, dat we ontgrondingen onder bepaalde voorwaarden voor bijvoorbeeld ontwikkeling van natuur vrijstellen van de vergunningplicht. Wat we nu wijzigen is de uitleg van wat we nou bedoelen met natuurbeleid. Dat was niet goed omschreven in deze verordening. Daar heeft de rechter op gewezen. Die zegt: dat biedt te weinig rechtszekerheid als je initiatiefnemers als het ware maar laat gokken wat dat natuurbeleid dan wel niet moet voorstellen. Dat hebben we naar aanleiding van de uitspraak van de rechter nu gespecificeerd. Er staat nu in lid 10a volgens mij wat we nou eigenlijk precies bedoelen als we het hebben over natuurbeleid. Dat is de enige wijziging. De wijziging die nu wordt voorgesteld, is niet die van vergunningverlening naar melding, dat hadden we al gedaan.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Mijnheer Van Hattem, tweede termijn. Mag van de plaats als u wilt hoor. Nee. Oké. Gaat uw gang.

De heer **Van Hattem** (PVV): Een beetje beweging kan geen kwaad. Voorzitter. Ja, het punt is nu juist: wat gebeurt er als bij een melding een activiteit al is aangevangen? Dus als de initiatiefnemer al daadwerkelijk is overgegaan tot de ontgroning met, zoals ik al zei, mogelijk onomkeerbare gevolgen? Is dat niet een verlaging van de mogelijkheden om er nog iets tegen te kunnen doen? Net als het vergunningstraject heb je natuurlijk nog eerst de vergunningverlening die bekend wordt gemaakt. En ik kan me voorstellen bij een melding dat veel minder duidelijk is, waardoor het bezwaartraject ook lastiger kan worden ingezet. Dus betekent het als er een melding is gedaan, dat ook meteen de ontgroning gaat plaatsvinden? Hoe verhoudt zich dat tot het vergunningstraject? Want daar zit wat mij betreft vooral de crux. Je kunt ..., bij een ontgroning kun je niet zomaar meer de zaak terugdraaien. Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Hout** (GS, SP): Voorzitter. Dat is dezelfde vraag in andere woorden. Ja, u heeft gelijk. Het is een andere vorm van rechtsbescherming voor burgers die zich willen verweren tegen een bepaalde ontgroning. Toch heeft u in het vaststellen van de verordening gevonden dat we initiatiefnemers, die onder bepaalde voorwaarden een ontgroning doen, of dat nou voor nepnatuur is zoals u vindt, of ook voor nep-infrastructuur, dan mag dat met een melding om die initiatiefnemer het leven wat makkelijker te maken. Een initiatiefnemer kan niet alvast beginnen met ontgronden voordat wij die melding als zodanig hebben geaccepteerd, want wij zullen wel moeten toetsen of aan die voorwaarden wordt voldaan. Dus ook het accepteren van die melding door de provincie gaat gepaard met een onderzoek of een initiatief voldoet aan de voorwaarden die u in uw verordening heeft gesteld. Als iemand het daar dan niet mee eens is kan hij op basis van onze acceptatie van die melding, wat als het ware een beschikking is, beroep of bezwaar aantekenen. Dat is minder preventief - dat bedoelt u denk ik ook - dan in een vergunningprocedure, maar die keuze heeft u nou eenmaal gemaakt. Het enige dat we bij deze

verorderingswijziging doen is het uitleggen van wat we bedoelen met de voorwaarden waaronder dat mag.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording, sluit de beraadslagingen over dit onderwerp en zoals aangegeven gaan we morgen stemmen over de vandaag behandelde bespreekstukken.

Sluiting

De **voorzitter**: Dan zijn we dus nu aan het einde van deze vergadering gekomen. Ik dank u allen voor uw inbreng, wil u verzoeken, ondanks het feit dat er morgen in deze zaal door ons vergaderd wordt, uw spullen wel mee te nemen, uw sprekerspasje bij de bodes in te leveren. En voor zover daar behoefte aan is, is er een drankje bij de Statenlounge. En ik wens u voor daarna een mooie en goede nachtrust en zie u morgen terug voor de behandeling van de begroting. De vergadering is gesloten.

De voorzitter sluit om 22.22 uur de vergadering.